KA
PUNG KA JINGIEIT

DA

U Kitbor W. Nongrum

— 1981 —

KA PUNG KA JINGIEIT

da

U Kitbor W. Nongrum.

MAWRI, MYLLIEM

Ka sien shon kaba lai (1981)

[Ia ki hok long trai la tyngkai]

Ma Pung Ka Jingieit

KI JINGKDEW

★★★

★★★

— 1981 —

HA KI NONGPULE

(i) **Ka sienshon kaba nyngkong — 15 tarik u Kyllalyngkot (January) 1973,**

Kumba ka paw mynta, ka thoh ka tar Khasi ka la nang iaid shaphrang bad dei kane kaba la pynlong ia nga ban shim ia kane ka kabu ban jam sha ka thoh ka tar Khasi.

Ha kane ka kot, *Ka Pung ka Jingieit* kaba kynthup artylli ki jingiathuhkhana bad sawtylli ki poitri, nga kwah ban iathuh shaphang ki jingjia bapher bapher kiba ngi ju iakynduh man ki por. Nga la pynwan ia kine ki jingiathuhkhana ha ka dur ka prose ne novel;

Nga pynpaw hangne ia ka jingsngewnguh bad sngewburom kaba khraw ia I Bah S.J. Duncan bad I Prof R. S. Lyngdoh, Speaker, Meghalaya Legislative Assembly kiba la pyllait por khnang ban ai buit ai mynsiem lem bad ruh ban kynthoh de artad halor kane ka kot Ki dang ïai pynshlur ruh ia nga ba ngan ym shongthait, hynrei ban nang ksaid shaphrang ha ka ban pynïar ïa ka thoh ka tar Khasi.

Ngam lah khlem da pynpaw ia ka jingsngewnguh ia I Bah Donkupar Kharlukhi iba la kloi ban pyllait por khnang ban dro pynitynnad ïa ki dur kiba don ha kane ka kot. Kumjuh ruh ia I Bah B. M. Rodborne, Secretary, Literature Committee, K. J. P. Synod iba la ïarap lem ha ka ban pynïoh ïa ki blocks.

Nga sngewsih ban pynpaw hangne ba hadien ba ngi la pule bad peit bniah ia ki proofs, hynrei dang don hi ki jingbakla hangne hangtai kum ha kaba spel dak ne pyniasoh ïa ki kyntien. Nga ngeit ba ha kawei pat ka sienshon ngin sa pyrshang ban pynbeit bha.

Khatduh eh nga ieh sa ha phi ki nongpule baieit ban ïa pyllait por khyndiat ha kaba pule bad puson ïa ine i jingpyrshang barit jong nga.

Dated : Lummawbah, **Kitbor W. Nongrum**
Shillong - 793005
The 15th January, 1973.

(ii) **Ka sien shon kaba Ar — 14 tarik, u Kyllalyngkot (January) 1974**

(iii) **Ka sien shon kaba Lai — 14 tarik, u Nailar (Aug.) 1981**

Nga dap da ka jingkmen haba nga ïohi ba ki nongpule kot Khasi ki la nangiabun iabun katba nang mih ka por, lehse kane ka long na ka jingthrang, ka jingsngewieit bad ka jingñiewkor jong ki ia la ka jong ka ktien. Lada ka jaitbynriew ka don kum kane ka jingsngewthuh khlem pep ka thoh ka tar jong ngi kan nang ïai kiew irat.

Kumta nga shim ia kane ka lad ban pynmih biang ia kane ka kot— *Ka Pung Ka Jingieit*. Toi ha ka jingshisha nga la dei ban pynmih kham mynshuwa, hynrei na ki daw bym lah kiar ngam shym la lah ban leh kumta. Nga kyrmen ba ha kane ka sien ba mynta, kane ka kot kan ïoh lad ban rung haman la ki rympei u khun Khasi - Khara.

Ha kane ka sien shon kaba lai nga la pynrung ruh sa kawei ka bynta - "Ngin sa ia shem pat".

Nga pynpaw ïa ka jingsngewnguh bakyrpang ia kito kiba la ioh pule ia kane ka kot (ka sien shon kaba Nyngkong bad ka sien shon kaba Ar) bad kane hi ka la ai mynsiem lypa ia nga ban pynmih biang ia ka. Ka jingsngewnguh kan leit ruh sha kito ki nongpule ki ba hadien.

Ka jingsngewnguh ba kyrpang ka leit ruh sha ka Sorkar Jylla (Education Department, Government of Meghalaya) kaba la ai jinglarap ha kaba shon ia kane ka kot (Ka sien shon kaba Nyngkong 1973) bad ruh ia ka jinglarap ban ai ia ka kot sada shiteng dor ban shon ia kane ka sien shon ba mynta. Kumjuh ruh, ka jingsngewnguh ka leit sha ka Khasi Hills District Council, Shillong kaba la pynnoh lem katto katne ka jinglarap ha ka jinglut jingsep ha ka ban pynmih ia kane ka sien shon ba mynta (Ka sien shon kaba lai).

Nga ai khublei ia baroh kito ki nongpule kiba la ia ai mynsiem lem halor kane ka jingpyrshang jong nga bad nalor kata ki da ia pynshlur ba ngan ym shongthait hynrei ba ngan ïaiksaid shaphrang ha ka liang ban pynïar ia ka thoh ka tar Khasi.

Mawri, Mylliem
14 tarik, u Nailar (Aug) 1981

Kitbor W. Nongrum
U Nongthoh

———

[III]

KA JINGKYNTHOH

Nga la ïoh ban pule ia *Ka Pung ka Jingieit* kaba kynthup ar tylli ki Jingiathuhkhana bad saw tylli ki Poitri da u Bah Kitbor Nongrum. Ka long ka jingkmen kaba khraw ban iohi ba ki samla jong ngi kim shu pun shuh tang ha lade ia kaei kaba ka jabieng bad ka dohnud jong ki ki don ban ai sha ka Thoh ka Pule Khasi, hynrei ba ki la nang lamih madan ban ai la ki jong ki jong ki jaid jingai ban nang pynroi shuh shuh ia ka da ki jingthoh jong ki, kum kine ki jong u Bah Kitbor mynta.

Don artyli ki jingiathuhkhana "Ka Pung Ka Jingieit" bad "Ka jingieit ba tang shipor." Ki kyrteng jong ki jingiathuhkhana ki pynpaw ba ki dei tang shaphang ka Jingieit, ne kumno ka trei ha ka dohnud ki samla ha ka rukom kaba pher ba pher,

Ha kaba nyngkong, "Ka Pung Ka Jingieit", don shipara, u Phrangsngi bad u Donsngi, kiba shong ha nongkyndong. U hynmen, u Phrangsngi, u trei la ka rep ka riang ha la shnong bad u para pat, u Donsngi u shong College ha Sor Shillong, Kawei ka khynnah samla, ka Darihun, ka shong ha Shillong, kaba ia pule College lang ka ia ithuh bad u Donsngi, bad suki s..i ka poi haduh ba u la ieit ïa ka. Ynda ka Darihun ka la lait na College, ka ioh ia ka kam hikai ha kawei ka skul kaba sha nongkyndong, bad ka leit noh ban trei kam shata. U Donsngi, ba um pat lait, u sah ha Shillong. Ka leit jia ba kata ka skul ha kaba ka Darihun ka leit hikai, ka dei ka shnong jong u Donsngi hi, hynrei kam shym tip ia kata shwa ba kan leit. Ha kane ka shnong ka iakynduh pat ia u Phrangsngi, bad suki suki ka kylla ieit noh ia u, khlem da tip ba u dei u hynmen jong u Donsngi.

Ha "Ka Jingieit ba tang shipor" u Russian, u khun riewspah u ibha bad u ia ieit bad ka Sunitalin, ka khun baduk. Hadien ba ka jingiaieit ka la ih bha, u Russian u iehnoh dak ia ka namar ba ki kmie ki kpa jong u kim mon bad kim shah ia u ban shong kurim ia ka briew kaba

na ka ling kiba duk. Ka Theme ha kane ka bud ia ka jingiathuhkhana pateng kaba ym ju iap, shaphang ka Sohlyngngem bad u Rynñiaw.

Ki nongpule kin sa shem hi da lade hadien ba ki la pule ia kine ki jingiathuhkhana kumno ba u Bah Kitbor u pynlaid ter ter ia ki jingjia, bad kumno ban pynkut ia ki baroh ar.

Nga khmih lynti ba u Bah Kitbor un nang thoh shuh shuh ki jingiathuhkhana kiba kham jrong bad kiba nang kham sngewtynnad shuh shuh.

Pheridale,
Meghalaya,
Upper Shillong.
Shillong 5,
2nd December, 1972.

S.J. Duncan

KI KYNTIEN KYNPHAM

Haba ngi bishar ia ka rynleng rynlot jong ka thoh kot thoh sla jong u khun Khasi, ngim lah khlem da sngew sarong ba tang hapoh ka rta kaba tang 160 snem ka la lah ban ia kynjoh sha ka kyrdan jong ka jinglong ba nyngkong napdeng ki jaid ktien riewlum kiba don ha kylleng ka ri India. Nga tharai ngan ym bakla lada ngan ong ba ka Khasi Literature ka la poi ha ka kyrdan kaba nyngkong hapdeng ki jaid ktien Mon-khmer kiba don ha kylleng jong ka South-East Asia.

Ki nongthoh prose ha ka ktien Khasi, ha ka spah snem kaba la dep ki kham pynlut por ia lade tang ha ki kot ki sla kiba iadei bad ka niam Khristan. Kane ka leit jia long namar ba kiba kham bun na ki nongthoh jong kito ki por ki dei ki Sahep Missionary kiba don tang kawei ka jing-

thmu bad kata ka long ban pynphriang ïa ka niam Khristan hapdeng u paid Khasi-Khara. Ngi dap ruh da ka jingsngewnguh ïa kiba ki la pynmih ïa ki kot ba bun jaid na ka bynta ban pyndonkam ha ki skul.

Shwa ban kut ka spah snem bs la dep ngi ïohi ïa ka jingwan mih pyrthei jong ki rangbah Khasi kum ki nongthoh ba radbah. Hynrei kine pat ki rangbah Khasi ki saiñ dur ïa ka thoh ka tar Khasi tang shaphang ka rukom pyrkhat u Khasi halor la ka niam Khasi tynrai, halor la ka Akor Khasi bad ha la ka pyrthei ki puriskam, ki purinam, ki khanatang, bad ki parom. Don pat ruh napdeng jong ki kiba la pyrshang ban buh jingthoh ha ka ktien Khasi ïa ki jingpyrkhat ba jylliew kiba don ha ka Sanskrit Literature. Naduh kata ka por haduh kine ki sngi kiba hadien, ki nongthoh Khasi ki la bud dienjat ha ka nongrim ban kyrsiew ïa ka mynsiem Khasi nylla bad ban pyrsad mynsiem ia ki longdien da ki matti ba la seng u ñi u kong bad ka mei ka 'ïaw.

Ngi lah ban ong ba ngi la nang riewspah ha ka liang ki jingthoh kiba ïadei bad ka niam Khristan bad ka niam Khasi, bad kumjuh ruh ha ki jingthoh kiba ïadei bad ki puriskam ki parom, ki purinam. I Babu Jeebon Roy Mairom, I Pahep Rabon Singh Kharsuka, I Pahep Radhon Singh Berry jaid Dkhar, I Bah Sib Charan Roy jaid Dkhar, I Babu Soso Tham, I Dr. Homiwell Lyngdoh Nonglait, I Rev. Fr. G Costa, I Rev. Fr. H. Elias bad I Babu Primrose Gatphoh ki la long ki rishot ki bahtympha, ki khnong ki rijed ha kane ka phang ba la kdew haneng. Hynrei ngi dang duna shibun ha ka liang ki Essay, ki Fiction, ki Short Story bad ki novels kiba long ki tnum ki pynïar jong ka prose.

Nga sngew kmen shibun ban ïohi ba naduh ka snem 1960 ka Khasi Literature ka la sdang ban ïar ki tnat ha ki liang baroh. Ki rangbah bad ki samla jong kane ka pateng ki la im sngi shisha ban pynpaw pyrthei ïa la ka jaid bynriew lyngba ki tnat ba har rukom jong ka Literature. Nga sngewkmen ruh ban ioh pule ïa ki artylli ki jingïathuhkha-

na lyngkot ha ka kot, *Ka Pung Ka Jingieit* ba la thoh da u Bah Kitbor W. Nongrum. Ha ka jingïathuhkhana kaba nyngkong, "Ka Pung Ka Jingieit" ngi lah ban ïohi ïa ka jingtbit u nongthoh ban saiñ dur ïa ka nongkylliang jong ka jingim hok bad jingthmu ba bha kumba ïoh mad u Bah Phrangsngi bad I Kong Darihun. Ngi lah ruh ban ïohi kumno u Bah Donsngi u hap ha ka raibi jong ka jingim ba thala jong ka juk mynta. Ki jingsngewbha ba thala jong ka juk mynta ki thaiñ snur thapbawa ban pynngat ïa ki samla jong ka juk mynta. Wei la ngat shisien, la eh ban bthat na u kynjri jong ki rong ba thala jong kane ka juk. Ha ka jingïathuhkhana kaba ar "Ka Jingieit ba tang Shipor" ruh, u nongthoh u pynpaw ia la ka jingtbit bad sei ia u ksai jong ka Sengnia ia ki kyrnit ba har rukom kiba teh ia ka dustur Shongkha shongman u khun Khasi khara, khamtam ha ki por mynta.

Nga don ka jingngeit kaba skhem ba kine ki jingïathuhkhana kin pynkyndeh ïa ki nongpule bad kin ïohmad ia ka umngap umthiang jong ki jingsneng ba la seng ki kñi ki kpa ha ka jingim jong ki, khamtam ha ka ritl shongkha shongman, ban ym slaw khlem da tip ha I kur I jaid. Ki longdien ruh, khlem artatien, kin peit ïit dorbin ïa ka jinglong jingim briew ha kane ka juk lyngba kine ki artylli ki jingïathuhkhana ba bang.

Ngam artatien ba lada u Bah Kitbor un ïai minot thop ha kane ka kam ba kyntang un sa lah ban saiñ dur ïa ki novel kiba long ki dak jong ka jingkiew kyrdan jong ka Khasi Literature sha kliar lum khnang ba kiwei pat ki jaid bynriew ba dang sah dien. Nga don ka jingkyrmen kaba khraw ïa une u samla. Nga kyntu te ïa u Bah Kitbor ba un ïai bteng ter shi ter ia la ka kam bad un nym sangeh noh ha shiteng lynti.

Dated : Shillong,
The 12th January, 1973

Prof. R S. Lyngdoh, M.A.
Speaker,
Meghalaya Legislative Assembly

I. Ka Pung Ka Jingieit

Ka Bynta : 1

NADUH ba dang lung ka sngi u bnai bad ka pyrthei ruh kam pat kham shai, ka jingim u nongrep shisur ha u ka don ban pynleit por bad ban trei minot tang ha ka rep ka riang kumno ban roi ban par la u symbai u rnai bad ban dap ban shlei ka thiar ha la i trep.

Tang riew u 'iarnyngkong une u nongrep u khreh ka bam ka dih nadong shadong. Katba ka sngi ka dang shat lyngba ki tnad dieng ha ka pyntba bajyrngam, u la mih na i trep ryngkat bad ki masi ki blang sha lum ban leit pynbam phlang: Kumjuh ruh u leit ban puh ban daiñ ia ka lyngkha baiar ha kaba u la rep bun jait ki jingthung. Ka jingsmat jingsting bad ka jingtrei minot ka la pynlong ia u uwei na ki nongrep bakhraw. Ka nam jong u ka la phriang kylleng ha kata ka thaiñ namar u lah ban pynmih shibun ki jait jingthung bakynsai na kata ka lyngkha baïar.

U ju leit die ia la ki mar rep jong u sha ki iew ha kata ka thaiñ bad shabar. Ha kane ka jingleit jong u na kawei ka jaka sha kawei pat, ka la pynlong ia u ban iapmat ia kawei ka 'thei bhabriew na kawei ka shnong. Kane ka jingthmu jong u ka la long kaba jop ha kaba ma ka ruh ka la pdiang ia ka jingtyrwa jong u. Kine arngut ki la iapoikha ha ka burom. Ki la long ki briew kiba imsuk imsaiñ bad kiba dem minot ha la ka kam ka duk jong ki.

Ki sngi ki ïa ki la nang laid na kawei ka por sha kawei pat. Ki la ïoh arngut ki khun shynrang, uba nyngkong u kyrteng u Phrangsngi bad u Donsngi uba hadien. Kine ki khylluag hapoh ka jingri jingsumar ki kmie ki kpa jong ki, ki la nangheh nangsan haduh ba ki la kylla long kiwei na ki khynnah ba i shynrang bha ha kata ka thaiñ. Ka khmut ka khmat bad ka ryniëng ka ryniot jong ki ruh ka ïasyriem bha bad bunsien ka ju pynbakla ïa kito kiba ïohi teng teng. Naduh ba ki daagrit ki la pynpaw ba ki long ki khynnah kiba smat basting kum u kpa. Ka jingdon jingem u kpa ka la pynlong ia ka jingmut jingpyrkhat jong u ban pynnang pynstad ïa la ki khun. Ka jingim jong kine kine ki

khynnah ka la long ka jingim ba tang shisur. Ki la long rub kiba stad shibun ha ka liang ka jingpule ha skul.

Kumne tang arngut hi sha skul pule ki krih ïa jingstad ban tih. Tang lait na skul ki leit bran bran sha la ïing ban trei ki kam lyngkhot lyngkhai ha ïing ha sem bad la ka kmie kumjuh rub sha lyngkha bad la u kpa.

Ka Bynta : 2

HA kawei ka sngi jong ka lylur u Phrangsngi bad la ka kmie ki la khreh na ïing bad la ka khoh u star ban leit thoh dieng sha khlaw. Shuwa ba kin mih na ïing, u Donsngi uba dang hynriew snem shiteng ei ei ka rta ha kata ka por u la iam pangnud haba ka kmie kam shym la ïalam lang ïa u sha khlaw. U kpa u la khroh bad pynklet da kumne da kumtai hynrei um man sngap satia. Kane ka la pynlong ïa ka kmie ban phai dien ban khroh shuwa da kaba shu thum hapneh haduh ba un da iohthiah. Katba ka dang pynthiah ha jingthiah, u Donsngi u la bat ïa ka na ka jaïñ kyrshah. Shuwa ba kan mih jyndat na u, ka kmie ka la hap ban weng ïa ka kti jong u na kaba u bat skhem. Nangta ka la mih bak bad iehnoh ïa u khun rit bad la u kpa ha ïing.

Katba ki dang don ha khlaw, ka jingmut jingpyrkhat jong ka kmie ka la slat sha ïing namar ba ka sahnud ïa u khun rit haba ka shu mih jyndat khlem kren. Kumta ka la khot ïa u khun heh, u Phrangsngi ban ïaleh kham kloi khnang ba kin ïoh leit phai kloi sha la ïing ioh lap ba slap. Hynrei ha kata hi ka por la wan ka lyer kaba jur bad ka jingdum ka la tap ïa ka suiñbneng. Katba ki dang ïa khreh ban mih na khlaw, kynsan kynsan u 'lapbah 'lapsan u la ther, ka 'erlong 'erngit ka la wan ban pynkhyllem ïa ki dieng ki siej. U Phrangsngi hapdeng kata ka jingtieng u la wad jaka rieh hynrei ka kmie ka la kyrpad ïa u ba un mareh shakhmat ban dup poi kloi sha ïing. Ka suiñbneng ka thaba khlek shi khlek da ka jingba ka leilieh bad ka khynwin da ka jingtied u pyrthat ha

pdeng kata ka jingdum. Ka dei ha ka por ba kin jam ïa iwei ı wahduid ha kata ka lynti ïaid jong ki, ka diengbah ka la khyllem bad ki tnad jong ka ki la ban bad tap ïa ka kmie. U Phrangsngi uba don sha khmat jong ka kmie u tang ïoh-sngew ïa ka jingsawa basngewshyrkhei u la phai shadien bad bret kynsan ïa ka khoh hangta. U la iohi pynban ïa ha kmie ba ka la shah tap da ki tnad uta u diengbah uba la khyllem. U la lynñiar kliang bad tur sha ka kmie. U la kyrsiew ïa ka bad ki ummat ba tuid arsut ki arliang ngap. Hynrei u shem ba ka kmie kam jubab ne tip briew: U iohi kumba ka ïohthiah. A! u khynnah rit bapli un leh kumno? U la mareh pynsted sha la ïing hapdeng uta u 'lapbah 'lap-san ryngkat bad ki ummat ha tuid arsut ki ngap. Ha ka por ba u kpa u dang khreh mih ban leit wad ïa ki, tiap u poi u khun-heh bad u la ïathuh ïa kaei kaba la jia baroh.

U kpa khlem tip briew shuh u leit bran sha kata ka jaka ba mynsaw. Marwei hi da ka bor U Blei u la pom da kata ka wait kaba don hangta bad weng ia kita ki tnad diengbah. U la knyllie ïa kata ka met ba mynsaw. Hynrei u shem ba kam lah shuh ban kren . Ka la eh bad pjah sam baroh shi rynïeng. Mar kumta hi u la rah ïa ka sha la ïing bad u da kyr-men ba kan ïoh mynsiem pat hadien ka jingsumar. Dalade hi lem bad ki para marjan marpa ki la ïawad u nang u stad ba da kumno yn kyrsiew pat ïa ka jingim jong ka. Hynrei long lehnohei haba ka sngi jong ka hi ka la thoh ha kaba ka syrngiew ka jingïap ka la wan ban knieh kynthet ïa ka jingim jong ka tang hapdeng shiteng por.

———

Ka Bynta : 3

U Phrangsngi bad u Donsngi ha ka jingpule ki la nang-kiew shaphrang. Man la ka snem na kawei ka klas sha kawei pat hi pyndep bad ki la poi haduh ka klas kaba hyn-riew kaba long ka klas kaba khatduh jong kata ka skul kaba ha shnong.

U kpa haba u la ïohi ïa ka jingminot jong ki u la phah ïa ki sha ki klas ba kham shaneng hadien ba ki la pyndep

na kata ka skul. Kumne hapoh ka jingïalam lynti u kpa, ki la mih na la shnong ban leit shong skul sha Sor Shillong.

Arngut shipara ki la pynleit por ha ka jingpule ha kawei ka skul kaba pawkhmat ha kata ka Sor. Ki sngi bad ki snem ki nangïaid, ma ki ruh ha ka kyrdan shongskul ki nangkiew.

Ha ki por shutl sha la shnong ki leit ban rep ban riang bad la u kpa. Katno tam lei lei ïa u kpa haba u ïohi ba ki khun jong u ki la heh la san ha ka jingnang jingstad bad khamtam eh haba ki iaid ha ka lynti ka burom ka akor, u sngew ia lade kumba u deng ïa u kpleng ka jingsngewhun.

Ha ka por ba ki pule ïa ka klas kaba khyndai, ka dei ha ka sngi lyngkhuhsnem ka skul, ba kine ki arngut shipara ki la pynmih kawei ka jingrwai na ka klas jong ki. Ka sur ba myllung bad ba sngewthiang hi ka la pynlong ïa ki katto katne ki nongsngap ban sngewlem ryngkat bad ka jingjawummat na ki kyntien ba ki khiei. Ka la long ruh ka sien kaba nyngkong ïa ka klas jong ki ban rah ïa ka buskit na kata ka jingrwai ba kyrpang. Ka kyrteng jong kata ka jingrwai ka dei-DEI I MEI BAIEIT JONG NGI.

Mynba ïa ngi hangne la kha,
Katba ngi dang iaksaid lynga;
Mano ba pyni khmat sngewbha,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Hapoh jaiñsop ba la kdup syaid,
Ïoh ba ngi khriat haba ngi ksaid;
Mano ba pynhun ban dup sngaid,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Halor jingthiah ne haba rah,
Katba ngi dang ïa iam ngah-ngah;
Mano ïa ngi ba kdup ne bah,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Haba lyng-a ne ngi sngewthait,
Ka lyer ban ïoh shabar shalait;
Mano ia ngi barah khlem thait,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Sdang ba ngin jam na ba i kdup,
Ïoh ba ngi ur ne kyllon khrup;
Mano ïa ngi ba wan kynrup,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Haba thylllej u sdang padiah,
Pupa, pupa bad tuid umbiah;
Mano ba hikai bad bym ngiah,
Dei tang i mei baleit jong ngi.

Ynda ka ïaid ngi la sneh bha,
Ngi ïalehkai ia rkhie danda;
Mano ïa ngi ba pynsngewbha,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Sha skul pule dang rit ngi krih,
Jingstad tynrai ngi wad ngi tih;
Mano ba khreh ka bam ka dih,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Ym tang ha pneh haban da san,
Ka jingpynshngaiñ ngi ïai donkam;
Mano ïa ngi ba sneng pakhang,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Haba ngi don bad phi ko mei,
Mynsiem jong ngi ka suk palei;
Jingtmang ngi shem ha ka pyrthei,
Ban khlem maphi hangne ko mei.

———

Ka Bynta : 4

SHISNEM tam hadien, katba kine arngut shipara ki dang ap ïa ka jingïaleh bakhatdub na skul ka (result jong ka Matriculation Examination) ki ia don ha la shnong bad la u kpa. Hynrei ha kata ka por, u kpa u la kem pang. Kata ka jingpang ka la neh haduh kumba shibnai ei ei khlem bam khlem dih. Kane ka la pynsngewsih kthang ïa ka dohnud balung ki khun ban ïohi ïa la u kpa ba u shu thiah khlem ïoh bor wat hapdeng ka jingsumar jong ki katto katne ngut ki nongsumar batbit. Ki khun bapli ki duwai la phirat ïa la u kpa baieit ryngkat bad ka jingjawummat. Ki kha ki man, ki lok ki jor ki la iawan pyntngen ïa ki bad ïaduwai lem ba u kpa jong ki un ïohbor. Naduh ba u kpa u thiah pang ki khun miet sngi ki dem sngewsih khlem thiah khlem dem.

Ha ka sngi ba u kpa un khlad noh na kane ka pyrthei, ki khun ki don lang ha syndah jong u. U kpa da i sur bajem u la ong ia ki - "Ko khun jong nga ngam lah sduh ban sah slem bad phi, wat ïam sngewsih na ka bynta jong nga. Na ka jingieit bad jingshakri barit jong phi ia nga phin sa ïoh ban piam ïa ka thie ka pyntha baïar kaba nga la buh ïa ka spah na ka bynta jong phi ki khun lada phi nang ban pyndonkam ïa ka. Kumba ma phi phi la sumar ïa ki jingthung jingtep, ïa ki jingri jingdub, nga ruh ngan ieh ïa phi hapon ka jingsharai U Blei Trai Kynrad...." u la jyrhoh bad sngap shiphang.

"Kynmaw ko khun ban burom ïa kiba halor jong phi. To long ki khun kiba pyrkhat, kiba sbun bad kiba don akor don burom. Wat ju bishni ne rhah ïano ïano ruh. Wat brai tang ha ki jingsngewbha ne wat sngewsarong ïa la ka kyrdan. Burom bad kynmaw ïa la ki kmie ki kpa. Shipara kynmaw wat ju ïakynad. Buh ka jingkyrmen ban tur shaphrang ryngkat bad ka jingduwai ha U Blei. Kumta kan long ka jingkyrkhu ïa la ka ïing ka'sem la jong."

Ki ummat ha arliang ngab u kpa ki tuid khlem sangeh. Tang ha kata hi ka khyllipmat katba u sdang ban kper ka kti ïa ki khun kiba shong hajan jong u, u dkut mynsiem artad hangta. Ha kata ka por, ka bneng bad ka khyndew ka la dum tliw na ka jingïohi ki khun. Ki khun baieit ki la ia ïam rangbah rangsan bad piam ïa ka metïap jong u kpa. U hynmen hi wat ïalade ruh u la sngewpangnud da ka

jingduh bakhraw, hynrei u la pyrshang ban pyntngen pat ïa la u para.

Ha ka sngi kaba bud, ïa ka met u kpa la leit rah sha lum ryngkat bad ki kur ki jait, ki kha ki man, ki lok ki jor, u shnong u thaw kiba ïawan ban pyntngen bad pynshngaiñ ïa ka dohnud bapjah jong u Phrangsngi bad u Donsngi.

Ka Bynta : 5

ARTAIEW hadien, u Phrangsngi bad u Donsngi hapdeng ka jinglong khuaswet tang shipara hi ki la ia kiew kali na shnong ban wan peit ia ka *result* sha Sor Shillong. Tang shu hiar na ka kali, ki la ïohi bad ïohsngew ïa ka jingsawa ba ka la mih ka *result*. Kumta mardor ki la ia leit wad da ka jinglynga mynsiem bad syier ka kpoh, hadien ki sa shem ha kawei ka jaka ba ki ïalum ki khynnah shong skul ban khmih ïa kata ka *result* ba la mih ha ka kot khubor phareng.

Hapdeng ka jingïalum sawdong ïa kata ka kot khubor, u para jong u nyngkong eh u la ïohi ïa u *number* u hynmen bad mar bud pat ïa la u jong. Kumne arngut ki la ïadem sia ban khmih bniah bad ki la shem ba ki la lait (passed) bha ha kata ka jingïaleh. Katno ka mynsiem jong ki ka la kyndeh bad kmen haba shipara ki la ïalait da kaba suk ïa kata ka jingïaleh bad ka jingminot ha ki snem ba la dep. Mar mar hi ki la ïakiew kali ban leit phai sha shnong khnang ban poi kham kloi sha la ki para marjan marpa kiba ap khmih lynti.

Tang shu poi ha shnong ki la ai khublei ïa kita kiba ap da ka khmat ba phuhsamrkhie. Hynrei, wat la katta ka dohnud jong ki ka pang shaphang u kpa bad ka kmie baieit eh jong ki. Ki la duwai ha U Blei ba Un sharai ïa ki ha ka lynti kaba bha wat la ki don hapdeng ka jinglong khunswet.

U Phrangsngi da ka jingmut rangbah u la ong ha la u para ba ïalade un iehnoh ïa ka jingpule khnang ba unlah ban pynleit por kham bun bad la ki jingri jingdub bad ha ka rep ka riang kaba la ïalam bad plie lynti da u kpa. Ha kawei ka liang pat, ka long ba un lah ban buh skul bad kyrshan ïa la u para haduh ba un da kiew sha ka kyrdan kaba shaneng.

San sngi hadien, tang shipara ki la leit biang sha Sor—Ha kata hi ka sngi ïa u Donsngi la pynrung skul ha kawei ka skulbah kaba don ha Sor Shillong.

Ka Bynta : 6

ARPHEW sngi hadien ba u Donsngi u la mih na la shnong, jngai na u hynmen baieit bad na ki para marjan, ka jingmut jingpyrkhat jong u ka la phaloh tang sha ïing sha sem. Jan man la ka miet u ju phohsniew ba u don ryngkat bad la ki kmie ki kpa. Ha kawei ka miet katba lyngngai hapoh ka jingïohthiah babang u la ngam hapoh ka rngai jong ka jingphohsniew, ba hana, u ia ïohi na jngai ïa kawei ka lieng kaba kit arngut ki briew kaba wan shaphang jong u katba u dang ap masi harud kawei ka wah. Mar kumta, katba kata ka lieng ka nangjan nangjan sha u, u lyoh uba dum u la kiew na kata ka wah haduh ba um lah ban ïohi ïa ki la ki dei kiei. Hapdeng ka jingdum u la hiar arsut sha wah bad u shem pynban ïa kawei ka lieng kaba thylli. U la kiew ha ka bad king kham stet ban leit jngoh ïa kata kawei pat kaba la jah hapdeng ki lyoh. Katba, u dang king kumne ïa ka lieng ha kata ka wah, kynsan kynsan u lyoh u la jah bad kata ka jaka ka la shai kdar da ka jingtynshaiñ phyrnai ka sngi. U shem ba kata ka lieng la thep da u skum kba ha kaba la shong u kpa bad u hynmen jong u. Ka lieng u kpa ka ïald sha khmat ka lieng jong u. Hynrei ha kata hi ka por ka 'erïong 'erngit ka la wan ban pynthut ïa kata ka jingïaid jong ki. Ïalade u king noh ïa ka lieng sharud wah bad u la pyrta ïa u kpa bad ïa u hynmen ban king noh sharud wah khnang ban lait na kata ka jingma. Phewse, ka jingpyrta shla jong u ka la shu long lehnohei. Ha kata ki ka khyllipmat ka lieng ha kaba u kpa bad u hynmen ki don ka la kylla da khongpong bad baroh arngut ki la ngop ha um. Kumta ïalade u la kiew sha ryngkew bad leit mareh shaphang jong ki. Hangta u la loit ïa ka tapmohkhlieh bad pashat sha ki, hynrei um ïohi syrngiew syrnget shuh. Thret u kyndit na ka rngai bad u shem pynban ïa ki paralok kiba ïeng sawdong ka jingthiah jong u bad ka nep ka la hap ha madan. Shiphang u shong thapngur kum ka 'iar pangkhlam bad pyrkhat ïa ka kata ka jingphohsniew kynsha jong u. Ki lok jong u ki la ïa kylli balei ba u ruma haduh ba ka la pynkyndit ïa ki na ka jingïohthiah.

Dang step shuwa ba un mih leit klas u la shim ïa u khulom ba'd ka kotsada bad thoh shithi sha la u hynmen. Ha kajuh ka por u la pynklet ïa kata ka jingphohsniew ba kynsha jong u da kaba u la ong imat ba u phohsiew dei na ka jingbuh jingmut sha ïing sha sem ha kita ki sngi ba la dep. Kawei ruh ka lah ban long ba u leit ïohi ïa ki nong shong lieng ba Nan Palok ha ka por mynsngi katba u dang ïa leit iaid kai bad ki paralok.

"*Bah Baieit,* *Shillong, 21 6.19 ...*

Nga ngeit ba kane ka shithi kan lap ïa phi kumjuh ïa nga shane hapdeng ka jingkoit jingkhiah bha da ka jingsumar U Blei Trai Kynrad najrong

Bah, ha kato ka sngi ba phi mih nangne nga ngeit phi la poi suk shato. Ha ka miet ba nyngkong katno nga sngewblaw bad kynmaw ïing hynrei nga la shu pynklet da kaba pynlut por bad ïabyrngia ïathuhkhana bad ki paralok. Shuwa ba ngan thiah ruh ka jingmut jingpyrkhat jong nga ka long beit tang sha phi Bah bad kumjuh nga kynmaw ïa i Mei bad i Pa-nga la pyrshang ban ïohthiah da kaba pule da ki kot. Jan man la ka miet nga ju phohsniew sha ïing. Imat ba nga pyrkhat than eh—hynne ka miet lei lei nga phohsniew ïa phi bad ïa i Pa. Katno ka long kaba sngewtriem ban iathuh ïa kata ka jingiohi jong nga ha rngai. Haduh ba kata ka jingphohkynsha jong nga ka la pynkyndit thiah lut ïa ki paralok baroh kiba don ha kajuh ka kamra. Nga tharai dei ha ka por ba nga pyrta shla ïa phi bad ïa i Pa........

Shane te ngi la ïalong klas thikna bad ngim ju ïoh por ban ïalehkai ne iaidkai namar ngi hap ban pynlut por khambun ha ka kot. Ynda la poi ha kane ka skul-bah te da sngewrangbah ïalade ruh. Ka jinghikai, ki khynnah skul bad kiwei kiwei ki la ïapher na kato ka por ba ngi ïa don ha ka skul-heh (High School).

Nga ngeit ba ngan sa poi shato ynda ngi la ioh shuti puja bad sa wan mih teng teng lada phi ïoh por, hynrei lada jia ba phi bun kam te kam pher.

Tang katne ngan pynkut shuwa, to U Blei Trai Kynrad Un don ryngkat bad ngi. To ai ruh ba ngin pyntyllun ïa ki jingmut jingpyrkhat babha ha U, ba ngin ia long kiba ïaieit shipara hapdeng ka jinglong khunswet jong ngi.

U Para baieit eh jong phi,
U Donsngi."

Ka Bynta : 7

KI sngi ki ïa ki la nang ïaid sted, u Donsngi ruh ha ka kyrdan jingstad u la nangkiew. Katno tam lei lei u hynmen u hun ka mynsiem haba u para u iaid ha ka lynti kaba don akor bad don burom. Ki kmie ki kpa ki kha ïa ki khun bad ki ieit thep mynsiem ïa ki, bad ka kamram jong ki ka long ban pynheh pynsan ïa ki ha ka rynïeng rynïot, ha ka kyrdan jingnang jingstad bad khamtam lei lei ha ka burom ka akor. Ki kmie ki kpa ne ki hynmen haba ki ïaid shaneng sharum ki sngewphuhmut phuhmat, haba ki shem ba ki khun ne ki para ki don ha ka burom ka akor Naduh ba ki khun jong ki ki dang don hapneh ki la mut dur lypa kumno ban ïalam bad btin lynti ïa ki khun sha ka lynti kaba bha. Hooid, wat la ki khun ki don sha jngai na ki, hynrei to ai ba kin kynmaw dngong ïa ki kyntien paila ba ki kmie ki kpa ne ki hynmen ki sneng ki kraw. Ka jingkohnguh sneng ka kdup hapoh jong ka ïa ka jingdonburom bad jingdon akor, khamtam ha ka ïaid ka ïeng bad ha ka ktien ka thylliej. Niuma, ka long kaei kaei kaba eh ban pynrung ha ka dohnud ba sakma jong ki khun tamsneng hynrei ki kmie ki kpa kin leh kumno haba ki khun ki kiar bad phai lyndet ïa ki jingsneng jingkraw jong ki. Ka long kaba shisha napdeng kiba bun, uwei ne ar u jong shisha u khun phrangsngi ka ïing hynrei kiwei te ynnai da ïakren. Ngin sngewphylla lei namar ka pyrthei hi ka long. Ka jingminot jong u Donsngi ban jop ha ka jingpule kan long ka burom bakhraw ïa ka ïing ka sem, kumba ki kmie ki kpa ki tur ki thom lyngba ki sañlum bathar na ka bynta ka jingsuk ki khun lashai hadien.

Ki kmie ki kpa bad u hynmen u Donsngi ki la btin bad hikai ïa u sha ka lynti babha bad ban kiar ruh na ki rong ba thala jong kane ka pyrthei kiba ap kynrem. Kumta ka long ka kamram jong u ban buddien ïa ka lynti ba la prat da ki. Kumjuh ruh u dei ban nang saiñdur shuh shuh ïa ka kamram kaba ki la pynkhamti.

A ! Katno kan wan ka jingkthang ha ka dohnud u hynmen jong u lada jia ba u iohsngew ne tip ba u para u la ïapmat ïa kawei ka khynnah samla kaba kyrteng ka

Darihun. Kane ka khynnah samla ka del kaba ïapule lang ha kajuh skul-bah (*College*). Kane ka jingïapmat jong u ia ka ka la pynlong ïa u ba un shoh jingieit marwei ïa ka katba maka pat ka sngew ïa uta u paralok kum u hynmen ne para. Ka kren ka khana hi kumba ka ju leh ïa kiwei ki paralok.

U Donsngi ha ka jingpule ruh u la sdang ban btai haba u poi kynmaw bad mutdur ia ka dur ba bhabriew bad ka khmat ba phuhsamrkhie jong ka. Kumne ki sngi ki ïa ki laid na kawei ka por sha kawei haduh ba ka la pynlong ïa u ban ap ïa ka ha ki lad babiang ban ioh ia kren.

Katba ki por ki snem ki nangïaid lait, ha lyngwiar lapmat jong u Donsngi ïa ka Darihun ka nang ïai bteng. Ha kawei ka sngi ka la pynlong ïa ka dohnud jong u kaba phaloh ha ka jingshitrhem bad katba ki dang ïalaid lang tang arngut ha ka por ba ki la wan phai na klas. Hangta keiñ u la phla madan ïa la ka jingsngew jong u ïa ka, Ha kajuh ka por u la tyrwa ha ka ïa ka jingieit ba u don bad ba kan pdiang ruh da ka jingsbun ïa ka jingtyrwa ka jong u.

Hynrei u lyoh jong ka jingdum u la sar ïa ki khmat bad ka dohnud ka jong u na ka jingphai ktien ba pynkthang bad pynpjah jong ka ïa ka dohnud ba shitrhem ka jong u. Te naduh kata hi ka sngi ka Darihun ka la nang leh kiar leh kiar na u. Haba u Donsngi u ïohi ïa kane ka jingleh jong ka, ka la pynlong ïa u ba un phong da ki jingmut kiba sniew ïa ka. Kane ka jingmut rhah ka la nang suhthied ha ka dohnud jong u na kawei ka sngi sha kawei pat.

Kine ki jingmut jingpyrkhat jong u ki la pynthut shibun ha ka liang ka jingpule. Na kane ka daw u la shah bat ha kata ka snem. Te kane ka la nang pynjngai shuh shuh ïa kine ki samla namar ba kim ïaryngkat klas shuh. Kumta, kim lah ban ïakynduh shuh kumba mynshuwa. Wat la um ïohi ïa ka khmat jong ka hynrei u la kut jingmut ba un ym lah klet da lei lei ïa ka bad ba un ïai wad bad pyrshang da kumno ban ïoh ïa ka.

—: 0 :—

Ka Bynta : 8

HA ka sngi ïewduh ka Darihun lem bad ka parakhâ jong ka ki la leit siew na Ïew. Ynda ki la dep ka siew ka tda, ki la ia leit kiew bos na Iew Mawlong, kaba dei leit sha kata ka jaka sah jong ka. Katba kata ka bos ka dang ap briew, ka Darihun ka la ïohi liak ïa uwei u rangbah uba la jan kyllon ha surok haba u la kum ïoh ïuh ïa ka snep kait. Haba ka peit ïa uta ü rangbah ka i kum u Donsngi, hynrei ynda ka la peit bha ka shem ba um dei ma u. Ha lade hapoh dohnud ka la samrkhie bad sngewsammut ïa u, katba ma u pat um shym la poi pyrkhat ba kiwei kin ïohi ne peit ïa kata ka jingbakla jong u.

Sa shipor une u rangbah u la rung ha kata kajuh ka kali. Ka la jia ryngkhat ruh ba ka lait satang kawei ka jaka shong markhap bad ka. Katba u dang ïeng hangta hajan jong ka, ka Darihun ka la phah ïeng noh ïa kata ka khynnah rit bad ka sa ai jaka shong ïa u.

"Khublei, ngam lei lei, shong ma phi Thei ïeh ngan shu ïeng ma nga" U la ong ïa ka bad u ïeng hajuh.

"Em phi shong ma phi Bah. Ieh in ïeng noh ine i khynnah rit", ka la pynbor ïa u.

"Khublei shibun ho," la ong u Phrangsngi bad u la shong artad.

Ka Darihun ka la kiew ka jingsawkyrang ha ki ngab la kum u sohsaw uba la biang por namar ka kynmaw ïa kata ka jingkyllon jong u. Ha kata hi ka por kam tip ei ei ïa u ba u don ka jingïadei bad u Donsngi.

"Phi ïasah shano?" La kylli u Phrangsngi. Ka Darihun ka la ïathuh ha u ïa ka jaka ba ka sah.

"Phi pat iba nangno?" La kylli sa ka Darihun.

"Nga sah kham jngai nangne, sha ka thaiñ ba shathie lam Sepngi jong ka Ri Khasi," u la jubab.

"Phi ïadei aïu bad ine i hep rit?.... Sngewbha ai ngan pynbat noh ma nga kato ka pla namar phi shitom ba phi thum ïa ine i hep ....Nga la ai lang ma nga ha bai kali ho!" U la phai ktien biang sha ka.

"Khublei shibun. Balei phi da pynlut pisa bad.......... ? Ine i dei i para kha jong nga—Kato ka pla nga tharai ka

lah ban jaw um ne kumno, namar nga thep u banda kubi bad u tympew," ka la phai ktien da ka jinglehraiñ.

Kumne ym lap ba sngewthuh ka la poi ha ka jaka hiar jong ka. U la pynphai ïa ka pla siew ha ka bad u la ai khublei leit suk, bad ma ka ruh kumjuh. Kane ka la pynlong ïa ka khmat jong ka ban phai sha ka jaka ba u don ma u. Ha kajuh ka por ma u ruh u la phai dien bad kumne ki shu ïawiat phuh samrkhie.

Ynda la poi sha ka jaka ba u sah u Donsngi, u Phrangsngi u la hiar na ka kali ban leit ïakynduh ïa la u jong u para.

Katno u Phrangsngi u dap da ka jingkmen ha ka dohnud bad u sngewhun ka mynsiem haba u shem ïa la u para hapdeng ka jingkoit jingkhiah krat. Kumne tang shipara hi ki la pynlut por ha kaba ïathuhkhana shaphang ka kam ïing kam sem, ïa ki para marjan marpa bad ïa ki kam ki jam. Ynda u la pynlut por kumba arkynta tam, u sa mih noh na kata ka jaka. U sa leit phai sha la shnong ha kata hi ka sngi.

Lynter lynti katba u dang shong hapoh kali ban leit phai sha la shnong, ka jingmut jingpyrkhat jong u ki la long beit tang shaphang ka dur ba bhabriew jong kata ka briew kaba u la ïohi bad ïakren. Kane ka jingpyrkhat jong u ka la long ban klet lut ia kiwei ki jingdonkam haduh ba un da poi ha ïing.

Katba u dang shong weibriew ha kata ka miet, ki jingmut jingpyrkhat ki la leit lut ha kaba mutdur ïa ka dur ba bhabriew jong ka Darihun. Hadien ka la pynlong ia ka met ka ka phad bad ki khmat jong u ban ring tlot bad shohsamthiah. Shiteng synñia, kumba ruma u kyndit thret nangta bad u shem ïalade ba u don ha i kamra shongkai halor ka shuki.

Ka Bynta : 9

KATTO katne bnai hadien, ka Darihun ka la ïoh ka kam hikai skul ha kawei ka skul rit kaba don shajan ka thaiñ ba u sah u Phrangsngi. Ha kawei ka sngi kaba rang bha ka bneng, ka suiñ bneng ka shai bha bad ka mariang ka long kaba jai jai da ka jingbeh ki 'erbatemon batesi, ma ka lem bad katto katne ki khynnah skul ki la ïa mih ban ïaid

kai pyngngad sha ki thaiñ lum jong kata ka jaka. Ha kata ka jingïaiaidkai na uwei u lum sha uwei pat, khatduh ka la leit poi sha ka lyngkha ba u trei u Phrangsngi.

Ha kata ka janmiet katba u Phrangsngi u dang wan phai sha la ïing, u la ïakynduh ïa ka Darihun ryngkat bad kita ki khynnah skul jong ka. Ma ka da ka jingkyndit kumba ïoh ïuh tdong bseiñ ka shu peit lyngngoh ïa u naduh jngai haduh ba kin da ïapoi hajan. Ha kajuh ka por ma u ruh u la peit thuh ïa ka. Kumne ki la ïaïaid lait iwei-naiwe khlem da pynmih ktien, lait tang arngut ki khynnah skul jong ka ki la ïa kren ïaïaid ïa u. Kine ki samla ki la shu ïakyrtiang dien artad ïaïaid. Katto katne jam ei ei ki jong ka Darihun ki la ia phai noh sha kajuh ka lynti ban leit phai sha ïing. U Phrangsngi uba la peit shin ïa ka, da ka jinglyngngoh u la ïeng bad ap ïa ka. Tang shu poi ma ka hajan, u Phrangsngi u la peit thuh—

"Shaei phi ïawan kumne? Pni dei ma phi lto iba nga ïashem bad ïaryngkat ha ka bos shisien, ne nga bakla ma nga?" La kynjoh ktien u Phrangsngi.

"O.......... o ! Hooid ! la jubab ka Darihun. Nga ruh nga la nang pyrkhat la phi dei ne em, namar ngam shym poi pyrkhat ba phin sah shaduh sha kane ka jaka—kawei ruh ba phi riam kumne, nangta bad ka knup, u mohkhiew phi ...." Ka la dem shapoh ba ka dap da jinglehraiñ ïa u Phrangsngi.

Kumne lynter lynti ki ïaïaid ryngkat ryngkat bad ki la ïakylli ia pyrthew ïa ka ïing ka sem ba ki ïasah bad kumjuh ïa ka kyrteng bad ka jaid ka khong. Ynda la poi ka lad kaba lam sha ka ïing jong u, u la kdew ïa ka ïing ka ba u shong. Ka ïing jong u ka don kham pajih na kata ka lynti ïaid. Shuwa ba kin ïa ïaid la ka lynti, ka Darihun ka la ïasong kwai ia u. Ki khynnah skul ki shu la peit katba kine arngut ki dang la kren. Nangta ki sa ia ïaid la ka lynti.

Kane ka la pynlong ïa ka Darihun ban shoh jingleit ïa u Phrangsngi bad kumjuh ruh ma u. Ka Darihun hapoh mynsiem ka la pyrkhat ba lmat U Blei hi U la phah ïa ka shaduh kata ka jaka ban ïashem ïa u briew uba ma ka ka don jingmut. Katno ka thrang ban ïohi biang ïa ka dur ba bhabriew bad ka khmat ba lui lui jong u. Ha khmat ka Darihun, u Phrangsngi u long u 'nai-khatsawsynñia, Hynrei

ka sngewlehraiñ pat ban phah wan ïakynduh ne ban leit sha ïing jong u. Kumne ka la shu ap ïa ka por ba lano kan ïashem ïa u. Kane ka jingpyrkhat jong ka ka la suhthied ha ka dohnud batlem jong ka.

Ha kawei na ka miet ba shai bnai, ka Darihun ka la phohsniew ïa u Phrangsngi. Hana—katba ka Darihun ka dang sara syntiew ha kawei ka 'per syntiew ba itynnad, ka la ïohsngew ïa ka sur ba ïaid u kulai. Hadien, katto katne sekhon ka la ïohi ïa u Phrangsngi ba u wan shong halor kata ka kali kulai kaba la sop baroh shirynïeng da ka rong rupa bad ïa u kulai pat la pynkieng shakuriaw da ki 'tiew kulab lieh.

"Khublei Rihun ! Kumno .... ? Balei phim pat riam pat beit seh?" la kynjoh ktien u Phrangsngi

"Bah Phrang baleit, da ap khyndiat ngan da bujli jaiñ. Ale rung ha ïing seh, ngin sa ïamih kumne!" la kyrpad ka Darihun.

"Em ! Koit koit kam pher ngan ap ma nga hangne, khie nang .... khnang ban kloi." U la ong bad u la rkhie rymmuiñ.

Tang hapdeng khyndiat minit ka shem ïalade ryngkat bad ka riam ka beit baphyrnai bad ka la mih na khyrdop jong ka ïing. U Phrangsngi khlem riej u la hiar na ka kali bad shim ïa ka kti kamon jong ka bad u la pyndei na ka rymmiang shyntur jong u.

Soit nangta ki suh wia sha kawei ka jaka shongkai. Hangta tang arngut hi ki ïaphylliew jingieit harud ka pung ba dap da ki syntiew bun rong. Ka shem ïalade ba ka dem ha ka ksangti u Phrangsngi katba na u ki sur basyiang u siat ha ka dohnud ba jahthait jong ka. Ka shem ba ka synñia ka la wan bad ka pung ka phyrnai kum ka it pelt na ka jingshat u bnai. Thret na ka ri ka jingphohsniew ka kyndit bad ka shem ba ka kdup ïa ka syngkhlieh, sa shipor ka la ïohsngew ïa u 'iar nyngkong ba u la riew. Haduh ban da shai hi phlait ka shu shong pyrkhat bad mutdur ïa kata ka jingïohi ba phylla ha ka por ba ka ïohthïah.

Ha kata ka sngi kaba bud ka la shu shong pyrkhat marwei bad kam shym la leit shano shano ruh. Ka Thapngur ka dem pyrkhat marwei ïa kata ka jingphohsniew bad ïa kata ka jingïashem jong ka markhmat ïa u ha kita ki sngi ba la dep.

Arsngi hadien, kawei na ki khynnah skul jong ka ka la wallam ïa ka shithi kaba la phah rah da u Phrangsngi: Ka Darihun ka tang shu ïoh ïa kata ka shithi kaba la thoh ïa ka kyrteng jong ka bad ka jingsop shithi ka bym shym la tah stamp-shiphang ka la lyngngoh.

"Mano ba phah rah ia kane?" La kylli ka Darihun ïa kata ka khynnah.

"Ito i Bah iba ïaïaid ryngkat shisien ha ka por ba ngi dang ïaïaidkai shathie sha lum—" la jubab kata ka khynnah.

"O! Peit shane Thei, ynda phi la leit phai shibit sha shnong sa leit ai khublei ïa i ho!" la phai ktien ka Darihun.

Shipor ka Darihun ka shu bat sah ha kti ïa kata ka shithi bad ka la pyrkhat kumno da uto u nongrep un phah ai shithi ïa ka. Ka la shu peit shlip ïa ki dak kiba la ring dur ha kata ka jingsop kaba don ka kyrteng bad jaka shong jong ka. Haba ka kynmaw pat ïa kata ka jingphohsniew kaba ka dang shu ïohi, ka la kwah ban plied noh ïa kata ka sop shithi. Katba ka dang peit kyrkieh ka la ïohi ïa ka kyrteng jong ka bad ha kaba kut ïa ka kyrteng jong u.

"*Kong Darihun,* 8.4.19....

Nga ngeit ba ine i lyngkdop shithi in lap ïa phi hapdeng ka jingkoit jingkhiah krat ryngkat da ka jingsharai U Blei Trai Kynrad najrong.

Naduh ba nga la ïohi nyngkong, ka mynsiem jong nga ka shohbieit hi bad man ka teng nga ïai pyrkhat ba ngan sa ïohi pat ïa phi. Haba nga ïohi ïa ka dur ba bhabriew bad ka khmat ba phuh samrkhie ka jong phi ngam lah keiñ ban shu sngap bad ruh ban klet. Phi long kum u mawkordor ba phyrnai bad ka khmat babhabriew jong phi ka ktih bad ka ring ban jyrwait ïa ka jingmut jong nga ha ka jingphohsniew.

Shisha la slem ba nga mut, hynrei ban ong pat ngam sngewnud namar ïa ka khmat jong phi nga shynraiñ kum ïa ka sngi bad ki lad ruh ïa nga ki khang. Tang kawei ïa phi nga kwah ban ong. Nga ngeit phin ym sngewsih namar kumba long lem ka pyrthei nga ruh keiñ nga sngewdei. Wat leit sngewsih keiñ kong ïa nga ba ngan kylli ïa phi mynta. Lada phi mon ne em shisha ban pdiang kum u baieit jong phi ïa nga. Ka jingieit jong nga kan neh baroh shirta hynrei ym kum jingieit ba tang shiphang por. Namar naduh ka dohnud nga phla shai ba ïa phi nga ieit shisha. Ka dohnud jong nga kan um hi jai lada na phi ngan ïoh ïa ka jingieit bajanai. Lada jia ba phi la don lad shawei ne phi la don lypa u nonglam lynti, namar ngam tip ïa ka jingim jong phi bad ruh ngam lah baa ïohi. Te lada phi la don lad lypa shawei, wat nym sngewsih ne sngew ei-ei. Kumta haba shawei phi la don lad sngewbha keiñ kong ïa nga wat nym thad bad to ai phin tip tang hapoh mynsiem. Namar tang ha phi hi nga nud katne ban tyrwa ïa ka jingieit ba nga don shisha.

Sngewbha sa ai jubab halor kane ka jingtyrwa lada phi pdiang ne em ia ka hynrei wat shu tar ne thang bad kumjuh ruh wat nym pyni hano hano, wat lada i dei i paralok baieit eh jong phi.

Tang katne keiñ ngam don ei ei ïa phi ban ong lane ai hynrei to shim tang ka jingkhublei bad ruh ka jingieit kaba janai.

To U Blei Un long lem ryngkat bad phi, hooid kumjuh lem bad nga, bad Un da ïa ngi bad lem ïa kiba ha ïing jong ngi na ki jingsniew bad jingma.

Tang katne keiñ kong, khublei. Ngan shu pynwai noh shuwa ïa ine i jingtyrwa barit bad ngan sa thoh pat ynda nga la ioh pdiang ia ka jubab baieit bad bathiang na ka kti basbun jong phi.

Uba burom ïa phi,
U Phrangsngi"

Ha kata ka sngi, ka Darihun ka la shu dem pyrkhat ia ka kyntien kiba u la khlei bad phla ha ka lyngba kata ka shithi. Kane ka la shim por ia ka haduh lai taïew ei-ei ban

ban pyrkhat bad puson sani jai ha ka ban pdiang ia kata ka jingtyrwa jong u. Hynrei haba ka peit pat ïa ki dak ha kata ka shitbi, ka artatien la ki dei ne em ki dak jong u ne lehse ki lah ban long ki jong kiwei.

Ha lade hi ka la pyrkhat kumno u nongrep un bha dak baduh katne, nalorkata na ka jingkhuid ki dak bad kumjuh ruh u nang ban sei ïa ki ktien bamyllung bad sngewthiang. Kane ka la pynlyngngoh ngaiñ ïa ka, la ka mut ban kylli na ki para marjan ruh ka sngewlehraiñ ; khamtam ka dei ka briew kaba nabar shnong. Kumta ka pyrshang ban pynïakynduh hynrei kam ïoh lad satia. Shibnai hadien, ka la ai jubab bad khlei ha u ïa kaei kaba ma ka ka sbem bad don ha ka dohnud ban pynpaw lyngba i lyngkdop shithi.

Ka Bynta : 10 ———

U PHRANGSNGI da ka jinglynga ban ïohi ïa ka dur ba bhabriew jong ka, soit na ïing u mih ban ïaidkai ha kawei ka janmiet. U la poi tiap ha ka shnong ba ka shongwai ma ka. Da ka jinglehraiñ bad jingbymbanse ha ka atad ba shong ma ka u leit ban rung. Thret u kyndit haba u ksew ka trai ïing u wiar ïa u namar u sngewthuh ba u dei u riewphylla. Ka trai ïing ka mih bad ka shem pynban ïa u Phrangsngi uba ka ithuh bha. Hynrei, kumba ki ïa tip, ka Darihun ruh ha kajuh ka por ka la mih na la ïing ban leit ïashem ïa u da kaba shu ïaid kai bam lyer.

U Phrangsngi u la shongkai shipor bad kata ka trai ïing. Hadien u sa kylli ïa ka kamra ba ka sah ka Darihun. Ka trai ïing ka la kdew ïa ka kamra ba ka sah bad ka la ïathuh ruh ha u ba ka Darihun kam don ha ïing, ka dang shu mih leitkai. Ka la ong ïa u ba un ap shipor ne u lah ban wan wad lashai ha ka por mynstep ne janmiet. U Phrangsngi u tang shu dep bam kwai u la mih noh bad u la ong ba un sa wan pat ha kawei ka sngi. Kumta u la leit phai noh sha la ïing.

Ha ka sngi kaba bud u Phrangsngi u la ïakynduh ïa ka Darihun ha kawei ka dukan die jaiñ kaba don ha kata ka ïew jong kata ka thaiñ. Hangta da ka jinglehraiñ bad bad ka jingkyiuh na khlieh ha kjat u la kynjoh ktien ïa ka khamtam lei lei haba bun ki nongdie nongthied. Da ka jingbambanse u la kren, ma ka ruh wak da ka jingkyndit ka

phai bad shem pynban ba u dei ma u. Ki ngab jong ka ki la kiew sawkyrang ha kata ka por ba ka dang kynjoh ktien ïa u hakhmat ki paidbah ba ïadie ïathied. Kumne ma u u la iakut ïa ka ba kan ap ryngkat ha khlieh ïew ynda ka la dep siew dep tda. Ynda ka ïew ka la jan wai, arngut ryngkat ki la ïaleit phai sha la shnong bad ka jingsiew ha ka met. Ki khana ki mih na baroh arliang shaphang ka ïing ka sem katba ki kjat jong ki ki lam sha ïing. Hangta u Phrangsngi u la pynsngew ha ka ba u don kam ban ïakynduh biang ne ïaleit ïaidkai ha kata ka sngi saitjaiñ ka ban wan, kata ka long sha ka jaka bapyngngad ha kata ka thaiñ. Shuwa ba kin ïakhlad sha la ki jong ki ïing, ka Darihun ka la ai ha u ïa ka shithi ba ka la jubab.

Da ka jingkmen u Phrangsngi u la pdiang ïa kata ka shithi na ka kti basbun jong ka. U la ïaid kyrkieh ban poi kloi sha la ïing khnang ban ïohi aïu ka ai jubab. Shuwa ba un plied u la syier ka kpoh bad kyiuh baroh shirynïeng.

10.5.19........

"*Bah Phrang Baieit,*

Ngam banse mynta ban pyndonkam ïa u khulom bad ka kotsada haba nga la ïohpdiang ïa ka shithi jong phi. Nga tharai ma phi ruh phin nym sngew ei ei ïa ka jingpynslem jong nga ban phah ïa ka jubab sha phi namar ba nga bun kam eh ha une u bnai.

Katno nga dap da ka jinglyngngoh bad nga dum ka buit ka stad namar ba ngam shym la poi pyrkhat mynno mynno ruh ba kine kiei kiei kin wan ban jia long ha nga. Hooid, haba nga la pyrkhat bad puson bha ïa kiei kiei baroh ngam banse mynta ban pdiang ïa ka jingtyrwa jong phi. To ai ba ngin ia pun lang ïa ka shyngiar ha ka pung ka jingieit kaba hapdeng jong nga bad jong phi. Namar jong phi ka jinglehraiñ bad jingshaïong kam lah ban wan tyllep ha nga.

Bah Phrang, ryngkat bad phi nga sngewhun bad sngewsuk ka mynsiem wat hapdeng la ka jinglong ba weibriew bad bakynjah jong nga sha kane ka jaka ba nga wan. Hynrei yn leh kumno keiñ, imat U Blei Trai Nongbuh U la ibit ïa nga ba ngan long ka bynta ka jong phi naduh mynta hi. Ngam lah ban shu kyntait keiñ ïa phi. Ka umpohliew ba sngur ka jingieit kan kynshait sngewbha bad sngewtynnad

ba ka dohnud bapjah jong nga. Mynta da ka mon sngewbha nga wan ban rieh tngen ha ki ksangkti basbun jong phi.

Bah bah, shisien ba nga la aiti,
Ngam lah iehnoh shiteng lynti;
Jingieit ha phi ngan ïai theh lut,
Haduh ki sngi ki ïa bakut.

Hynrei to ngan ïai kyrmen skhem,
Hapoh dohnud jong phi ruh lem;
Khmat kin nym thaba shawei pat,
Ne i'u kynjri jingieit ban bthat.

Ai ba kynjri jingieit ngin deng,
Bad un ïai long uba nang skhem;
Katba nang ïaid ki sngi ki snem,
Jingieit jong ngi ruh kan shitrhem.

"Tang katne ngan pynwai shuwa bad ngan sa thoh pat ynda nga la ïoh pat ia ka jubab bathiang na phi. Shuwa ba ngan pynkut ngam lah biang khlem da pynpaw bad pyndeng ha phi ïa ka jingieit banylla bad basngur. To ai ba ka umpohliew ka jingieit kan ïai kyrsoi bad ïai tuid ha ka pung ka jingieit kaba ngi sdang ban tei. Kumne ngin bteng lang ïa ka shyngïar ban phylliew ha ka khnang ba kan ym rngat shirta.

To ai ba U Blei Trai Kynrad Un ïalam bad sharai ïa ngi katba ngi dang ïaid shaphrang ha ki lynti bad ki lad ba beit ne ba kyllaiñ kiba ngi ïakynduh lang.

Khublei shibun,
Kaba burom bad kynmaw leit ïaphi,
Ka Darihun,"

Ka Bynta : 11

KA sngi ba la ia kut ka la dei ïa u Phrangsngi bad ka Darihun ba kin ia kynduh. Tang arngut hi ïa ka jingsuk ki wad bad hangta ki leit ban dih ïa ki 'erpyngngad harud ka wahduid.

Ka jaka baitynnad ka ring ïa ka khmat ban leit ïaidkai bad shongkai. Ka suiñbneng ka shai kdar, ka 'erpyngngad kibeh sngewtynnad ha ki sharing lum bathiah lyngngai hapdeng ka jingshoh ka sngi. Hangta u ngap bad ki thap-

balieh ba bun rong ki ïa her na uwei u syntiew sha uwei pat. Bun jait ki dieng rit bad diengbah ki kohnguh la ki khlieh ha ka jingbeh ka lyer. Ka jingiewbih basubsieng na ki 'tiewdieng ki wan her ban pyndap ïa kata ka jaka. Katno ka jingithiang kata ka jaka ban ïaidkai harud ka wahduid. Ka 'erwah ka beh hir hir bad ka pyntngen ïa ka ka met ka phad bad ka mynsiem jong ki. Ha trai u diengbah ki leit ban shongthait ynda ki kjat ki la thait. Hangta syndah ki ïashong bad ia phylliew jingieit mar kylliang "Ribun Baieit, ... ka jingieit nylla bad jingieit ba shisha ha ka dohnud basngur jong phi nga phylliew. Bad ai kumjuh na phi kan long nylla bad paka. Nga shem mynta katno ngi dap da ka jingiphuh iphieng haba ngi lah ban tap ïa la ki khmat bad set ki shkor na ki jingthaba bad jingpynshoi ka pyrthei. Ma ngi arngut hi ngin long kum kitei ki sim shijur halor ka tnad dieng kiba pynmih ïa ki sur basngewtynnad khlem khuslai. To ngin pynleit por lang ha ka jingieit banylla bad bashisha da kaba ngin ïalum bad ïa shna ia ka skum ka jingieit kaba itynnad bad baskhem na ka bynta jong ngi shijur kum kitei ki sim ba wad jingsngewbha." U Phrangsngi u la siat ïa u 'namksiar jingieit ha ka dohnud balung jong ka,

Da ka jinglehraiñ ka Darihun kam nud ban peit pyrshah ïa ka khmat ba lui lui jong u. Ha khmat jong ka, u Phrangsngi u long u 'hurjem. Ka shim bad syrpai ïa ki ksang kti jong u katba ka dang khlei ïa ki kyntien na ka dohnudbakyndeh jong ka.

"Bah bah, katno ka mynsiem jong nga ka hun haba mynta ha phi nga wan ban riehtngen" la pynsngew ka Darihun. To ai ruh ba ka jingmut jingpyrkhat jong phi kan shongneh tang ha nga haduh ki sngi bakut. Ai ba u kynjri jingieit hapdeng jong ngi un long u ba nang lai syrdoh skhem katba nang ïaid ki sngi ki snem. Wat la ki jingpynshoi ki lah ban mih, hynrei ai ba ka jingieit kan nang shit rhem."

"Bathiang jong nga, shisien ba jingieit ka la syrdoh hapdeng jong ngi ngan long ma nga u bnai bashai bad u khlur baphyrnai. Ngan ïalam lynti ïaphi wat la ka jingdum kan kah. Katba ka pyrthei ka ïai shad ha u peiba, kumta ruh jingieit nylla na phi bad na nga to ai kin nang ïar." U

Phrangsngi u la phla shai ha ka katba u dang syrpai ïa ka met bad pyndei ieit ia ki shohshkor jong ka.

Ynda ka por ka la dei sha la ka ïing ki la leit phai. Kumne man la ka por ki ju wan ban ïakynduh.

Ka Bynta : 12 ———

KHYNDAI bnai ei ei ba ka Darihun ka la mih na la ïing jngai na la u kpa, ka dei lashai ka sngi ïa ka ba kan leit phai sha la ïing. Katno ka sngew blaw ban khlad shipor na kata ka jaka kaba ka leit hikai skul, hynrei ka kynmaw pat ba tang ar bnai kan sa wan phai biang. Ka kyrmen skhem ba hadien ka shuti tlang kan sa poi bad pynlut ïa ka por ba lait bad la u jong u baieit. A! kaei ka ban jia ïa ka hadien namar kam dei ïa ka marwei ban rai ïa kaei kaei. Wat la kam don shuh ka kmie ba kha ïa ka hynrei ka don la u kpa u ba peit ba bishar bad btin lynti ïa ka sha ka jinglong babha.

Ynda ka sngi leit ïing jong ka ka la dei, dangstep phyrngab u Phrangsngi na la ïing u la mih ban leit on ïa ka sha ka jaka kiew kali. Katba un poi ma u ha ïing jong ka, ka Darihun ka la dep khreh dep khrum. Katno ka iphuh iphieng ha ka dur khmat jong ka na ka jingthaba ka kup ka sem la kum ka sngi shuwa ba kan doh khatduh ha ki lyndet lum. Hangta, u Phrangsngi ha ka mon ba kylluid u la siat ïa ki sai jingieit ha la ka jong ka baieit: "Baieit, katno nga sngew kynjah shane, marwei jngai na phi hynrei ngan sa shu kynmaw ïa ka dur ba bhabriew bad ïa ka khmat ba phuh samrkhie kaba phi pynpaw ha nga. "Hadien ka jingïaphyllliew jingmut markylliang ka Darihun ka la kyrpad ïa la u baieit— "Ïa noh kein Bah bah, ka por ka la dei. Kumne pat ngin sa ïashem biang ynda nga la wan phai—Ngan nym lah ban pyndam ïa ka jingsngewtmang haba kan wan ka jingkynmaw ïa ki por ba ngi ïapynlut kumne tang arngut."

Wat la ka dei ban jngai na ka jingïobi ïa u baieit tang shipor hynrei kam lah khlem da jawummat. Ma u ruh khlem jingriej hapdeng ka jingieit ba la spaiñ bha ïa ka u kdup bad ïa ummat ba tuid arsut ki arliang ngab jong ka u pynñiad.

Ka suiñ bneng ha kata ka step ka sngur phyrnai bha. Ki pyntha bajyrngam ha baroh arliang ka lynti ïaid jong

ki ki stem da ka jingshoh ki kjat sngi. Ki sladieng ki kaweh sngewtynñad da ka jingbeh ka lyer ba jai jai. Ki sim ha ki tnad dieng ki pynmih ïa ki sur bamyllung, ki 'tiew dieng ki phuh itynnad ha ki tnad diengbah. Kumne ki seng ki khana lynter lynti haduh ban da poi ha ka jaka kiew kali.

Ka kali ka la pah ban leit noh. Ma ka na ka jaka shong ka phaidien katba ma u u kaweh ïa la ka kti shuwa ban ïa khlad na ka. U Phrangsngi ha hajuh u ïeng sah khlem khih haduh ba kata ka kali kan da jah na ka jingïohi jong u.

U la leit phai sha la ïing marwei kum ka kali kaba tyllun khlem umphniang ha ka kor.

Ha kata ka janmiet ka la khie ka lyer, ka bneng ka la dum tliw bad u 'lap-praw u la jaw. Na ka jingkhang ïat u Phrangsngi u peit shabar, katno u sngewkynjah bad sngewblaw hapdeng kata ka miet. Shiteng synñia ka lyer ka la thanda, u 'lap-praw u la jah, ka bneng ka la shai pat bad ka sla khyndew ka thaba, ki shylluit syntiew ba snoh umslap ki phyrnai biang da ka jingshai u bnai bapyllun bha. Harud dpei basyaid, marwei u shong halor ka shuki bad ka miej ban pule kai ïa ki kot jingïathuh khana. Hynrei tang shipor hi kumba bret, ki khmat ki la ring shoh samthiah ryngkat bad jingkynjah ka shnong ka thaw. Ki jingmut jingpyrkhat jong u ki la her sha rngai bad phaloh tang sha ka—Hangta katba u dang jingi ha ki pyntha ka jingphohsniew u shem ïalade bad la u jong u para, u Donsngi ba ki ïaleit shongkai ha kawei ka ïing trep jong kawei ka tymmen. Hangta ki la ïapynleit por ban ïathuh khana shaphang kane katai. Hadien kata, ka tymmen ka la ïapur shaphang kawei na ki khun syiem babhabriew bad ba donakor kaba la wan sah kai hangta hajan ïing jong ka na kawei ka hima ba don bor. Kata ka 'reitpah ka la bat shongkai ïa ki da ki bun kynta na ki 'tien jali jaum bad u thylliej bapnah jong ka. U Phrangsngi haba u ïohsngew baroh shaphang kata ka khun syiem, ka dohnud jong u ka la kyndeh ban twad jingmut khlem bniah shaphang ka jinglong jong ka na kata ka tymmen. Haba kata ka tymmen ka ïohi ïa kine arngut ki samla ba ki kwah ban ïohi ïa kata ka samla babhabriew, ka la kular hangta hangta hi ïa ki ban pynïakynduh markhmat. Hynrei, shuwa ba kan

wan ïalam ïa kata ka khun syiem. ka la kyrpad ïa kita ki samla arngut ba kin rieh shuwa hapoh khrum jingthiah. Tang shipor ka tymmen ka la leit khot ïa ka khun syiem na kata ka persyntiew kaba don hajan ïing jong ka. U la ïohi ba ka khun syiem da ka jingpnah thylliej bad jingpynbieit kata ka tymmen, ka la wan bud ïa ka bad ka la iehnoh hangta ïa ki khun skei ba ka ïa lehkai. Hangta u shem ïalade ba u la mih noh na ka jaka rieh bad u thiah da pyllup hajan jingkhangbah. Ka tymmen bad ka khun syiem ki la lyngngoh ngaiñ ban shem ïa u hangta kum uba la ïap. Da ka jingbymbanse ka khun syiem ka la rung kluk shapoh bad ka la kylli na kata ka tymmen ; hynrei ka tymmen ka la leh bun kam bad ka rung noh sha kamra shet ja ban leit trei kam. Ma u kum u bym tip ei ei u la khie nangta bad u la peit lieb ïa ka naduh kjat haduh khlieh hynrei u shem pynban da ka Darihun. Shipor ka Darihun ha ka juh ka rukom ka la shu peit sah ïa u khlem da pynmih ktien ei ei. U la ïohi ïa la u para u bym ïoh lad satia ban mih nangta, u la shu sngap sia bad pynshah sa tang ki shkor aïu ki arngut kin ïakren—hynrei em ki shu ïapeit iwei-ia-iwei khlem kren wat tang shi kyntien ruh. Tang shu rung ka tymmen hangta - ka Darihun ka mih bak nangta ban leit phai noh. Ma u ruh khlem da sngewthuh u la leit bud bad leit on ïa ka. Kumba shoh jadu aiu-re u la buddien kum u 'sew beh mrad ia ka skei. Khadduh, ka la ïaid lyngba ka khlaw kaba dum bad itriem, nangta ka sa hiar arsut shaphang ka wahduid: Tang mar ïa dei um ki kjat, ka phai dien wak sha u bad hamar kata hi ka khyllipmat ka kylla mawlong hapdeng kata ka wah. Ma u ruh da ka jingshohbieit u la leit kynrup ïa uta u mawlong. Thret u kyndit noh na ka jingphohsniew bad u shem ïalade ba u don halor ka miej bad ka kot ha madan. U ieng joit nangta bad u la leit beit sha kamra thiah ban pynjah thait.

———

Ka Bynta : 13

KATNO u bah Lumlang u sngewkmen ban ïadon ryngkat bad la ka khun baieit, ka Darihun, kaba la mih jngai na la ïing ban leit wad kamai kajih na ka bynta ïalade

bad la ka ïing ka sem. Ym tang shi kpa shi khun ki laitmen, hynrei ka kmienah bad i khun jong ki ki la iapynlut por ha ka ban iathuhkhana shaphang ka jinglong, ka trei ka ktah ha kata ka jaka bad ka rukom im ki briew ha kata ka thaiñ ba ka Darihun ka leit hikai. Kumne ka Darihun ka la pynlut por bad la kiba ha ïing da ka jingkmen bad jingkylluid mynsiem.

Marwei haba thiah ne haba shong kam ju klet ïa la u jong u baieit bad katno tam haba ka kynmaw ïa ki por ba ki pynlut haba ki ïadon tang arngut hi la ha ïing ne habar haba ki ïaleit ïaidkai pyngngad. A ! ka ap ïa ka por ka samoi ba sa tang khyndiat sngi kan ïashem pat ïa u.

Ha kawei ka janmiet, hapdeng ka mynsiem bakylluid ka Darihun ka sngewhun ban leit shongkai ha ka kamra ba don u kpa jong ka; Hangta, ka la phla madan ha la u kpa ïa ka jingïadei jong ka bad u Phrangsngi ïa uba ka la jied na kawei ka 'persyntiew babun ki rong ba ïa ka jingim ruh ha u ka la dem aiti bad shaniah tylli. Hynrei ka bneng bad ka khyndew ka la tied pyrthat rkhiang, ka ramew ka ud, u mawsiang jingieit u or pait haba u kpa jong ka um suk ïa ka ban ïa poikha bad uta u nongrep. U kpa u tang ïohsngew ïa kane kaei kaei na ka khun baieit eh, u la suhjer baroh shirynïeng bad kiew saw ki khmat. U dap sa tang ka jingshaiong ngaiñ bad jingkthang ka dohnud haba um shym phohsniew mynno mynno ruh ba kan leit jia kum kane ha ka khun baieit thep mynsiem jong u. U kpa da kaba tyngeh u la hukum ïa ka ba kan khlad noh shisyndon na u kam pher wat la ka dur jong u ka long kum u 'naikhadsawsynñia. Hadien ka jingmai jingtim ïa la ka khun, u sa sneng bad pyni suki jai ïa ka. Ma ka ruh na ka jingtieng ka la sdang heh mynsiem biang.

Ha ka u la ong — "Ko khun baieit jong nga, tang ha phi ka jingim bad ka jinglong ka ïing ka sem ka ap. Lada ma phi phin pynlah ïa ka hukum jong nga, kata ka mut ba phim ñiewkor ïa la ka kmie u kpa kiba la pynheh pynsan ïa phi katne. Shuwa ba i mei jong phi in khlad na na kane ka pyrthei, i la pynkhamti ha nga u kpa ban ri sumar ïa phi kyndong la ha ka bam ka dih, ka ïaid ka ïeng, ka kup ka sem, ka kot ka sla bad khamtam eh ha ka burom ka akor ban btin lynti ïa phi sha ki jinglong babha. Lada mynta ïa phi ngam kren ngam pyni ïa ka lait ka let, te kaei ka

kamram jong nga? Ma nga u kpa lada ngam tip bad ïohi ïa ka pyrthei kaba itriem ngam nud ban ong. Pyrkhat ma phi ka briew kaba don ha ka kyrdan, katba ma u pat u nongrep. Hael keiñ ka kyrdan jong phi kan shong haba ïa u phi leit ban jngoh. Nga nang sien syntiew ïa phi haba phi don hajan ne shajngai, hynrei ngam tip keiñ khun ïa u phi leit ban khroh."

Ka Darihun hadien ka jingpynl bad khang lad u kpa, ka la ïam pangnud baroh shimiet khlem thiah haduh ban da shai.

Shitaïew lynter, kam tip kumno ka sngi bad ka miet ka ïaid. Ka khmat jong ka kam kwah wat tang ban ïohi ïa ka jingshai. Bad miet la bad sngi ka dem pyrkhat kumno kan rai ïalade. Ka bam ka dih ruh tang ban lait im. Ka kmienah haba ka la ïohi ïa kane ka jingpang mynsiem jong ka, kam lah kum ka para kynthei ban shu sngap mynthi. Ka la leit kum ka kmie ban kynjoh ktien bad ïa syllok khnang ban pyntngen bad pynklet na ka jingkynmaw ïa uta u samla. Ka Darihun, halor jingthiah ba weibriew ka dem bad kynmaw ïa ka khmat ba lui lui jong u, haduh ba kam lah khlem da jngi biang sha kito ki por bakordor ba la leit noh.

Ka khmat jong ka la i kum kaba wan na rngai. Katba ka shyntur jong ka ka dang pynsngew ha kata ka kamra ba kynjah, ki ummat kthang ki la tuid halor ka syngkhlieh. Hynrei haba ka la pyrkhat bniah bad pynshongdor ïa ki kyntien ba myllung kiba u kpa jong ka u la pynsngew, ka la khie joit na ba ka thiah bad shim ïa u khulom bad ka kot-sada ban pynpaw lyngba ka dak sha la u jong u baieit shaphang ka jingbymlah jong ka ban aiti ïalade ha ka liang ka jingieit bad kumjuh ruh ïa la ka jingim ha u Phrang-sngi. Katba ki kyntien ba kthang ka khlei ha ka kot-sada ki ummat brep brep ki tuid ha ki arliang ngab. Hynrei, da ka jingbymbanse ka la rai kut halade ban loit syndon ïa u kynjri jingieit uba ka la deng baroh shikatta.

—: 0 :—

Ka Bynta : 14

KATNO u Phrangsngi u dap da ka jingkmen bad phuhsamrkhie haba u la ïoh pdiang ia ka shithi jong ka Darihun na u nongrah dak. Da ka jingkmen u kyrmen ba un ïoh ïa ki khubor bathiang na ka; hynrei, a! ka lanot ïa u. Kaei kan jia um lah ban mutdur. Katba u dang loit ïa ka sop shithi, ka la hap ha madan na ka kti, kum ban pynpaw ïa ka pharshi kaba un sa ïohi tang khyndiat sekhon.

14.1.19

"*Bah Phrang baieit,*

Shibnai tam mynta ngam shym la iohlad ban kynjoh ktien bad phi markhmat ne lyngba ka lyngkdop shithi.

Baieit, katno ka long kaba thiang eh ïa nga haba nga ïoh lad pat ban pasiaw khatduh ha phi ia kiei kiei kiba kyrsoi ha ka dohnud jong nga. Nga ngeit ruh ba phi don hapdeng ka jingkoit jingkhiah krat bha da ka jingsumar U Blei Trai Kynrad najrong bad kumjuh ruh ia nga shane.

Naduh nyngkong ka sngi ba nga wan ban aiti ha phi, ka dohnud jong nga ka ïai shon ba ei ei ïa phi nga mut ba ngan ong. Hynrei kumba nga thrang, ki lad ïa nga kim khang ha kito ki por. Bunsien ïa ka dohnud basliang jong phi nga kwah ban pynbiang, hynrei, a! mynta nga ïai kthang ba ki lad ïa nga ki khang. Bah Phrang baieit, phi la tip ba nga long kaei? Ha ïing nga don bad la i pa pa. Hato ka dei ne lait ba ïa i ngam dei ban pynlah. Katne nga ïoh ïa ka rynïeng bad ka jingstad, khamtam ka burom bad ka akor ka dei na ka jingbtin lynli ka jong i. Shisha, nga ju pyrkhat ba u kynjri jingieit un long shirta hapdeng jong nga bad phi hynrei mynta nga shem da khongpong. Ka jingieit, banylla bad janai ba nga la theh ha phi kat haduh kine ki sngi ka long pynban u teiñthap uba kynthah btiar ïa ka dohnud i pa pa. Ani! nga sngewsih keiñ ban pynpaw ïa kiei kiei kiba nga shem bad ïakynduh ha kine ki sngi ba la dep. Man ka khyllipmat ka dohnud jong nga ka pjah slam haba nga shem ba kam don satia ka jinghun ne jingsngewbha ha ka khmat jong i pa pa. Kata ka dei naduh

ba nga la phla ha i ïa ka jingïadei jong ngi arngut. La ha ka dohnud nga thrang dik dik ban dih ïa ka umpohliew ka jingieit kiba jaw na u mawsiang ka dohnud jong phi; hynrei, a! mynta nga shem ba ïa ka pung ka jingieit kaba ngi la ïaphylliew tang arngut hi, la theh pynjngut da ka ktieh. Daei keiñ baieit ngan pynshngiam pat ïa ka jingim kaba nga dei ban bret ha phi.

Baieit, katto ngan sa shu kynmaw ïa ka khmat bajemnud bad ba phuhsamrkhie jong phi kaba phi ju pynpaw ha man la ka por ba ngi ïashem. Ka dohnud jong nga kan pait lada ngan wan ban ïashem ïa phi markhmat. Mynta hi nga sngewthuh shai ba da lei-lei ruh ngam lah shuh ban kup-ïa ka jaiñkup ksiar ka jingieit kaba phi la pynkup baroh shikatta ha nga.

Ki sngi bad ki taïew ki ïaid ha nga tang ha ki jingkhuslai ryngkat bad ki ummat kthang haba ym don tang kawei ka minit ba i pa pa in pynpaw ha nga ïa ki khmat sngewbha. Hynrei, nga la ïoh pynban tang da ki jingmai jingtim suda. Ha kaba kut i la ong ba nga dei ban ïakhlad noh syndon na phi bad in nym sngewbha ne suk satia katba nga dang ïadon kti bad phi. Nga dap da ka jingsngewsih kthang haba kumne nga hap ban shu bthat noh hak dak ïa u kynjri ka jingieit na phi. Da shisha nga la shu long ka nongshet kylla ïa phi ban shu pynlch nohei ïa ka por jong phi bad .... Katba ha ka jingmut jong nga, nga ju pyrkhat ba ka jingieit jong phi kan syrdoh skhem phewse, ha kum kine ki kiei kiei ngam banse keiñ ban kohnguh ïa kiba haïing katba ka jia. Phi i baieit, ban shu ryngkang ïa ka hukum i pa pa ka long pyrshah ïa ka mon ne ka jingkwah jong nga. Namar, barobor nga ju don kata ka jingmut ba nga dei ban pynhun ïa i, kumba nga long ka khun ka baieit eh bad ba marwei jong i Mei. To ai ïa mynta shipor kan long katba long, nga la rai kut ba nga dei ban pyndem shuwa ha ka jingibit jong i hi, bad U Blei Trai Kynrad najrong Un syrpai syrpud bad plie lad plie lynti hi ma U.

Khublei shibun,
Kaba burom bad kynmaw ieit ïa phi,

Ka Darihun"

U Phrangsngi u tang mar ïadep pule da ka jingbitar u kli bad kyrjaw ïa kata ka lyngkdop shithi. Ki shkor ki ïeng bad kiew saw, ki ngab ki saw kyrang, ka shadem ka tied khlem sangeh. Sa shisien pat u pule b'ang ïa kata ka lyngkdop shithi ba la ran ban pynshisha la ka dei ne em ka jong ka. Ha kaba arsien u la pynshisha ba ka dei. Kumta beit beit u mareh sha kamra thiah Hangta halor jingthiah weibriew u dem pyrkhat. "Hato, ka jingieit jong i ïa nga ban shu kut noh tang namar kiba haïing? Em, kam lah ban long da lei-lei. Baieit, Darihun .. Bathiang! Balei? Balei te? Nga mut ba ka kyrteng jong phi kan long ka jingkyrkhu ïa nga, bad kan ïai sah ieit junom ha ka dohnud jong nga katba nga dang im ha kane ka pyrthei. A! Mynsiem ksiar shaei phi thmu pynban? Kaei kaba wan pynshoi pynshad ha nga katne ban ieit ïa ka rngai ba shet kylla? Katba phi dang don markhmat, mar kylliang phi syrpai syrpud ïa ka dohnud tlang jong nga. Kum ka kmie ïa la i khun rit phi khroh phi kjor, phi doh phi dait, phi sneng phi kraw ba ngan kohnguh ïa ka jingpyni jong phi. Shuwa ba phin mih nangne khatduh ummat arliang ki mih. Ia ki ummat sngewsih ba tuid arsut ki ngab mar kylliang ngi ïañiad....

"Phi ong ruh de ïa nga, bah bah baieit, ai ba ka jingieit kan rhem, bad wat ai kan kut tang ha shiteng........"

U Phrangsngi haba u kynmaw kumne u lung ka dohnud. Uba pli u dei ban pyrkhat sani bha la un iehnoh ïa ka ne un phai biang. Ki thied pyrkhat jong u ki suh kylliañ. Ki ummat khuslai ki shu lang khlem tuid na ka bynta ka briew kaba u la theh nyngkong eh ïa ka jingieit bad kaba u ngeit ba kan ym wan phai shuh sha u. Haba u tap ïa la ki khmat, ka dur baphuh samrkhie jong ka ka paw ha ki syrngiew jingpyrkhat. Kumta u set kut ïalade ha ïing, khlem bam khlem dih baroh shi sngi. Wat ki jingri jingdup ki leh diaw kum kiba tip ne ïohi ïa ka dohnud khuslai jong u kynrad. Ki mih na ka sem bad wan phai hi ynda la dei ka por khlem u nongsharai.

Ki sngi ki ïa ki nang ïaid sted bynrei ma u da lade hi um nang satia kumno un rai Synñia sngi u shu pyrkhat

ïa la ka nusib, la un leit ïakynduh ïa ka sha la ïing ruh u shem jingeh namar u dei ban jngoh ia ki kam ki duk. Kawei ruh ka long kaba eh ïa u ban leit rung ha ïing jong ka ha ka ban ïakren bad u kpa jong ka, namar um shym da ioh lad ban da kynjoh ktien shuwa na ka. Kumta ka la pynlong ïa u ban shu sngap mynthi.

—;0:—

Ka Bynta : 15

U PHRANGSNGI u la kynshew shibun bah ka spah ha kata ka snem na ka rep ka riang bad na ki jingri jingdub. Kane ka la pynlong ïa u ba u sngewdei ban phah khambun ka pisa sha la u para khnang ba un ïoh pyndonkam ha ka liang ka jingpule jong u. Kum ha kaba thied kot thied sla bad ban siew ka dor kaba kham kor ha *hostel* ban ïoh ka bam kaba kham bha ban ïa kaba mynshuwa.

Ka jingpahuh pahai ka pisa ka tyngka ba la wallam da u hynmen ka la ktik pynban ïa ka jingmut jingpyrkhat ha u para ban thaw lad kumno ban pyndonkam ïa kata ka pisa ha ki kam bymman bad kam awria, hynrei ym ha ka liang ka jingpule.

Ha u Donsngi ki sngi ba khatduh ha skul-bah (College) ki long ki sngi kiba ïalam ïa u sha ka jingim kaba lyngkar. Ki lok bymman ki la btin ïa u sha ka lynti kaba ma u um ju phohsniew mynno mynno ruh, kata ka long sha ka thwei ka jingsniew.

Kumne ha ki por bym don klas u mih soit bad la ki lok sha ki jaka pynlut bad ring pisa. Ki kam sniew jong u ki la nang pynbrai bad pynlong ïa u ban pep klas baroh shisngi lynter. Ym tang ba u ngop ha ka khalai hynrei ka pisa hi ka la pynithuh kloi ïa u bad ki samla kynthei ne shynrang. Haba u don bad kine ki theisamla ka sor kiba ma u um ju khmih lynti mynno mynno ruh, ki jingmut jingpyrkhat jong u ki her ym sha ki, hynrei sha ka Darihun ka theisamla ba donburom kaba u la ïapmat myn ha ki snem ba la dep. Ynda u la kyndit bad tip briew u shem ïa ka ba ka shu paw tang ha ka jingkyrkhat jong u hynrei ym ba ka don hajan kum kita kiwei.

Ha kawei ka janmlet ynda la biang ka bam ka dih u la phla madan ha la ki lok ia kiei kiei baroh kiba ma u u don ka jingmut ia ka Darihun kaba long ka para klas jong u myn-nymwei. Ki lok kiba bud ïa u haba ki iohi ia u lyngngeh bad ka said thma kluk-shi-kluk, ki nang pynshit shuh shuh ïa u ba un sni ban ïoh ïa ka ha kti.

U bapli u Donsngi u khun ïoh mon bad u para baieit eh jong u Phrangsngi, tang shiphang por u kylla long u riew thala. Kumno kan kren ka pyrthei kaba tip shaphang ka jingtipsngi jong u bad u hynmen ha ka por ba u dang don u kpa. Naduh mynta hi ka khlieng ka tyngab kan rah khu-bor pyut sha kylleng, ba tang khyllait ka kmie u kpa ki khun ki poi sha ka jingim kaba thala. Hato u ksuid aiu-re uba la wan ban pynshoi pynshad ha ka jingmut kiba lui lui jong une u samla? Ka jingpynjot lade ha ka por ka jinglong samla ka la pynlong ïa u ba ngin khot u siej-liarngot

Kane ka jinglong jong u ka la pynlong ba un mih noh na *hostel* bad wad ïing shongwai noh la ka jong khnang ba un ïoh ïaid mon mynsngi bad khamtam ha ka por mynmiet. Kumta u la pyntip sha la u hynmen ba un phah lam pisa kham bun ha kata ka taïew na ka bynta ban thied ki tiar ki tar ïalade ha kata ka ïing ba un leit shongwai. U la ai shi bun ki daw sha u hynmen shaphang ka jingbymbiang ha ka liang ka bam ka dih bad ka rukom pynïaid jong kata ka *hostel.*

Hynriew sngi hadien, u Phrangsngi ha ka jingbymtip jong u ïa ki jingmut arsap u para baieit eh—u la sngew-synei bad lynga ka jingmut jingpyrkhat haba u la ïoh jingtip na u para. U hynmen uba pli uba hap ban kit ïa ka khia ka shon ka ïing ka sem bad ryngkat ka leit jia ruh ha ka por lum por lang ïa ki jingthung jingtep; kumta um lait por satia wat tang ban buh kti. Kane ka la pynlong ïa u ba un phah rah ïa ki pisa ha uwei na ki para marjan uba u shaniah ban pynpoi sha u para ha kata ka sngi kaba bud.

Ka laispah shiphew tyngka kaba la phah lam da u hyn-men ka la nang plie lad shuh shuh ia u Donsngi na ka jing-im lyngkar barit sha kaba khamsan. U ksuid ka jingpynshoi u la nang ailad ïa u ban lum ïa ka jingïohnong na kaba ïa khalai

men la ka sngi. Ka jingïoh jong u ka nang bang bad nang brai ha ki kti ban ring shi ring ïa kata ka spah.

Hadien katto katne sngi u la kheiñ ba ka pisa kaba u la lum na kata ka khalai ka la long kumba laiphew shah ne tam na ka tyngka ba u ïoh khatduh na la u hynmen.

Ym don kiba nabar kiba tip ïa kata ka spah ba kyrsoi kynsan lait tang katto katne ngut ki paralok jong u. Khnang ba un lait na kano kano ka jingpeitkhmat ne jingiakynad ki lok, u la ai lem ha ki na kata ka tyngka ba u la khat. Kane ka jingleh jong u ka la pynlong ïa ki ba kin burom bad kohnguh ia u kum u rangbah nongïalam jong ki.

Ka jingim jong u mynta ka la long kum uwei na ki heh ki haiñ. Ka ïaid ka ïeng, ka bam ka dih, ka riam ka beit bad ka thiah ka dem la kum u patsha u bym pyrwa ïa kaei kaei. Ka jingpule te ha u ka la nang blad nang blad naduh ba u la ngop na kane ka kam awria.

—;0:—

Ka Bynta : 16

HA kawei ka sngi katba u Donsngi u dang ïaid kai shajan ka shnong ba ka shong ka Darihun u la poi kynmaw biang ïa ka jingwan on jong u ïa ka ha ki por ba la dep. Kumta ha lynti hi u la rai ban phai sha ka lynti kaba lam sha ka ïing jong ka. Ka jingmut u Donsngi ka long ban leit ïakynduh ïa ka ynda ka la wan phai na ka kam ba ka leit trei bad ban tyrwa biang sa shisien ha ka ba kan pdiang ïa u kum u baleit jong ka. Katba kita ki jingmut jong u kim pat lap bakut, nguug u la poi ha phyllaw ïing jong ka.

Ha kata ka sngi ki ïadon baroh ha ïing namar ba ka dei ka sngi shuti. Ka riam ka beit bad u thylliej ba pnah jong u ka la pynlong ïa ka Darihun bad ka kmie-nah jong ka ban pdiang sngewbha ïa ka jingwan jong u.

Ha ka kamra shongkai, katba ka Darihun ka dang phiah kwai, ka kmie-nah jong ka ka nang ïathuhkhana ïa kane ïa katai. Ynda ki la ïashongkai kumba shikyntien kwai ne, la wan rung sa u kpa jong ka na ka kamra sum beit beit sha kamra shongkai.

"Phi dang shu dep sum ne?" la kylli u Donsngi da ka jinglehraiñ.

"O! nga nang mut u riew phylla aiu-re. Shaei phi jah phim ju wan mih. Lada ngam bakla, ha kawei ka ïanmiet nga sngew kumba nga ïohi ïa phi ha kawei ka *taxi* hajan Polo?" la kylli u bah Lumlang.

Ha kata ka por ka Darihun bad ka kmie-nah ki la ïa mih noh bad ki ïaleit sha kamra shetja ban trei kam.

"Nga bun kam phi Ma. Teng teng nga hap sa ban pep klas ïalade tang namar ban ïarap kam ïa ki para shnong," la jubab u Donsngi la kum uba bun kam shisha.

"Kumno pat phi pynleit por ha ka jingpule? Balei ym don seh kiwei pat ki ban ïarap ïa ki? Nga ong ïaphi, namar bun ki samla shongskul kiba stad bad minot katno katno ruh ki dang sah klas. Hynrei, ban shakri bun kynrad lei lei te." U Lumlang u la pyni da ka mynsiem ba sngewlem.

"Tip seh Ma ngan ong kumno? Kim don balei tangba kin leit kloi ïarap shano kum ma nga. Kumta keiñ lada ngam leh ruh la sah sniew ei bad lada leh pat.................. Mynta lei lei naduh ba nga la sah marwei ha ka ïing shongwai, ym dei tang ban ïarap kam hynrei sa ka ai jaka thlah ïa ki de. Hooid haba ki wan kumne ka pynthut shibun ïa ka por khreh kot." U la pynshai u Donsngi kum uba jong shisha kumta.

Katba ki dang ïathuhkhana, ka Darihun ka la wan rah ki jingbam bad ka sha.

Tang mar ïarung ka Darihun ha kamra, u Donsngi kumba shohbieit u peit khlip ïa ka katba ka dang ai ïa ka pela sha ha u kpa bad ha u.

U kpa ka Darihun ha ka khmat tymmen jong u u la ïohi ïa ka khmat ba lehraiñ jong u Donsngi.

"To keiñ ngin ïa dih noh ïoh lap ba ka pjah, khamtam ka por khriat mynta," la tyrwa pynstet u bah Lumlang.

Thret u Donsngi u poi kynmaw ïa ka sha ba ú dei ban dih. Hynrei ynda u la dih ïa ka sha kumba ar ne lai sien nguid u, shem ba kata ka sha kam thiang satia. Da ka jingbym banse u la shu dih la ka dih.

"Phi la thiang bah Don?" la kylli pharshi ka Darihun.

"Bah, shim uto u 'putharo. Peit ïoh phi lehraiñ te........" la tyrwa u bah Lumlang.

"Nga la thiang," la jubab kyndit u Donsngi, u shim artad ïa u jingbam U la pynlut shipela ka sha bad uwei u 'putharo khlem sngewthuh ïa ka bang ka thiang. Hapoh mynsiem u la pyrkhat ba lehse ka la klet ban ai shini.

Ka jingbymtbiang ka shini ha ka pela u Donsngi, ka dei ka pharshi ka Darihun ba ka leh khnang khlem ai shini. Kane baroh ka dei na ka daw ba kam mon satia ia ka jingwan jong u.

Ynda ki la ïadep dih, ka lum ka lang noh ïa ki pela ki pliang, nangta ka sa ai kwai bad mih noh ïalade.

U Donsngi ynda u la kylli bniah ïa ka jaka ba ka leit hikai skul, u shem pynban ba ka dei ka nonghikai ha ka skul kaba sha ki thaïñ jong u. Katto katne por ynda u la pynlut por bad u kpa jong ka u sa mih noh da ka jingkmen Wat la um shym ïoh lad ban ïashongkai bad ka hynrei u kyrmen ba un sa ïakynduh ïa ka ynda u la leit phai sha shnong.

Ka mynsiem u Donsngi ka kmen bad kyndeh hadien ka jingïashem jong u bad u kpa ka Darihun. U da kyrmen ruh ba kan long kaba seisoh haba u kpa jong ka u leh jan ïa u. Kawei kaba ktah ïa u ka long haba u ïohi ïa ki khmat basngewsih bad ba thangïong ha ka. Hynrei u Donsngi um tip ei ei ïa ka ba ka long u syntiew ba phuh hapdeng u shiah u ban sa kheit da u hynmen jong u.

Ka Bynta : 17

KUMBA shibnai shiteng ba ka Darihun ka la pynlut ïa ka shuti bad la u kpa baieit hynrei kam ju don wat tang kawei ka sngi ba kan leh sngewbha. Ka met ka phad ka la ring swai kum kaba pang khrew. Ki lok ki jor, ki kha ki man ki isynei ïa ka jingkylla dur jong ka bad ki la ïakyntu lem ba kan phah sumar bad dih dawai bha. Hynrei ki bapli kim tip kaei kaba la jia ïa ka. Hooid, ki dei hok ban nym tip ha la ka ïing ka ïing bad ha la ka jingshem jingshem. U

Bah Lumlang bad ka kmie-nah jong ka kiba tip ïa ka daw ki la isynei kylla ïa la ka khun.

Bunsien u kpa bad ka kmie-nah jong ka ki ïawer bad ïa khroh ban ïaleit kai pyngngad shane shatai khnang ba kan klet ïa kata ka jingshem. U kpa u ai ki pisa ba kan thied kino kino ki jingdonkam jong ka. Hynrei ki jingtyrwa bakordor u kpa bad ka kmie-nah ki long lehnohei ha khmat jong ka. Teng teng don ka sngi ba ka shu thiah sa khlem bam khlem dih. U kpa u la thaw bun ki lad ban kah noh ïa ka jingpyrkhat jong ka na uta u samla ba ka la ïa ieit. Shano, ha ka hi ka long kaba eh ban klet ïa u wat la ka don hapdeng ka jingbym suk jong kiba haïing.

Saw sngi shuwa ba kan leit phai sha ka kam, u kpa jong ka u la pynlong ka khawai sngewbha tang shiïing hi. Ha kata ka sngi, ka kmie-nah jong ka ka la wan siew ka doh ka kah, ki jingbam ba bun jaid bad kiwei de ki mar ba donkam ha kata ka sngi.

Ha kata ka janmiet hadien ka bam ka dih sngewbha, tang sawngut hi ha kamra shongkai ki ïashong syaid ding harud u atoskhana. Hangta ki seng ki khana kylliang kylliang bad ka jingïarkhie sngewbha. Ka kamra ka la syaid da ka jingrhem ka ding, u kpa ruh u la sdang ban twad jingmut ïa la ka khun heh da kaba ïalapkhana ïa ka kam shongkha shongman ki briew ha ki juk jong u bad ha ka por mynta.

"Haba nga peit nga shem ba u Bah Donsngi u long u briew uba i don akor ha ka ktien ka thylliej. U kren ruh kum u rangbah ba shisha. Ha ka riam ka beit ne phin ong; lehse u dei u briew uba ïoh bakot. Lada dei lei u samla uba la don kam don jam nga tharai................" la kren jynsur mynsiem u kpa ha ki.

"Nga nang mut i Bah Don i la trei kam, o........plengi ïdang leit pule seh?" La kem ktien ka kmie-nah ka Darihun.

"Kmie nga te nga khuslai ïa i Rihun, hynrei nga kyrmen ba U Blei Trai Kynrad Un plie ka lad ka lynti ba ha kane ka ïing un poi da u briew uba don burom bad uba don kyrdan. Lada don u briew uba kum u Bah Don, nga tharai........", la pyrshang tih jingmut u kpa.

"Pa-pa, ngam kwah ïa phi ba phin khih khuslai na ka bynta jong nga. Ïa mynta hi, ngam pat kwah ban shongkha bad uno uno bad wat ia u briew uba phi ia mon. Kan kham bha ia nga ba ngan shong shuwa kumne." Ka la kren kum ka bym salia.

"Kaba dei khun kaba phi ong—Kumba phi long ka khun thep mynsiem jong nga, phi la kohnguh ha khmat jong nga mynha kane ba phin khlad shisyndon na uta u nongrep. Lada jia ba phi leit ïa poikha bad u, ka pyrthei kan ong kumno? Ma phi ka nonghikai skul katba ma u pat u nongrep ha nongkyndong. Phi tip khun ba ka kam shong kha shongman kam dei kum ka jingialeh khunjakai ki khynnah rit, hynrei ....Nga u Kpa lei lei ngan shu hun lada phi iakynduh bad u briew uba don burom, akor bad kyrdan. Ha ka jingshisha ngam dei eh ban bun ktien, phi la sngewthuh hi. Tangba lada ngam kren ne pyni ka long ka bym dei ïa nga kum u kpa". U la pynsngew u kpa ha la ka khun da ka jingphuhmut phuhmat.

Ka Darihun ká la shu pyndem u ñiuhmat khlem kren. "Ïa keiñ ngin ïathiah noh, i Rihun bad i Bihrit ki la ïashoh samthiah," la ong ka kmie-nah ka Darihun.

U Bah Lumlang u la peit por na ka baje kti. Are ! la la kloi don shiphew shiteng. Ka la miet bha ym dei. Kumno mo khlem lap ba sngewthuh? Khie khie ïathiah noh baroh."

Ka Bynta : 18

Ha ka por janmiet ka Darihun ka la poi ha ka shnong ba ka leit hikai skul.

Ka tang mar ïa hiar na ka kali, uwei na ki khynnah skul jong ka u la ïohi bad wan ïarap pynrah ïa ki tiar ki tar sha kata ka ïing ba ka ju sah. Ka la pyrshang ban twad jingmut na uta u khynnah rit shaphang u Phrangsngi, hynrei um shym lah batai satia. Katba ka dang ïaid ba kata ka lynti ryngkat bad uta u khynnah rit, ki jingmut jingpyrkhat jong ka ki la phai blang sha kato ka por ba ka dang ïaïaid bad u Phrangsngi. Katno ka sngewkynjah bad sngew-

blaw. Ka ïohi sha jngai ïa ki masi ki blang kiba ïaid beit khlem bam phlang. Ki dieng ki siej kim i kwah khih na ka jingbymdon ka lyer kaba beh.

Tang shu poi ha ïing ka la buh jingmut ban kylli na ka trai ïing shaphang u Phrangsngi, hynrei kam sngewnud namar ka dap da ka jinglehraïñ Kumta ka la shu pynhun noh ïalade da kaba kan leit ïakynduh hi lashai. Haba ka don marwei kumne ka la lynga pisa ba balei katta por kam ïoh jubab na la u baieit jong ka. Ka Darihun wat la ka la kular ha khmat u kpa bad ka kmie-nah ba kan ym leit ïakynduh shuh, hynrei ka jingieit ba shisha bad ba kordor jong ka ïa u kam lah satia ban pyndam. Ynda ladap 1:17 mynmiet ka la kiew halor jingthiah bad pynleit jingmut na ka bynta lashai ka sngi. Katba ka dang dem halor jingthiah ka la kren weibriew. "Bah-bah baieit ! .... Balei phim ai jubab? Ka dohnud jong nga ka pang haba kumne phi sngap jlang jlang. Hato ngam leit ïa phi ?

"Ar bnai mynta ngam tip phi jia aïu, wat tang ka khmat ruh ngam ïohi. Nga nang pyrkhat ba phi ieit ïa nga kumba nga ieit shisha ia phi. Lada phi ieit kumba phi la khlei ha nga phin jin da la wan jngoh shisien ma ïa nga. Phrang ! nga mut ban ong bah Phrang baieit. Jingieit nylla kam ju kylla. O ! balei phi dom phi bitar ba nga thoh kumto ïa phi. Em-em, Bah-bah ! ngam shym mut ban khlad na phi.... da lei-lei ngam lah ban khlad, hynrei, dei na i pa pa te ieit ? Jubab seh, ngan thiah suk noh bad phi." Hynrei, tang hapdeng khyndiat minit ki khmat jong ka kim lah shan shuh bad ka la ïohthiah jlang. Lehse ka thait bad tlot ka met na kaba shong kali jngai.

Shiteng synñia ka marlang ha kata ka shnong ka la kynjah, bad ka phyrnai itynnad da ka jingtyngshaiñ ki khlur bad jingshai u bnai, hynrei ma ka pat ka dang khih pisa ha ka jingphohsniew. Hana ba ka la ïohi ïalade ba ka kit shisong ka jaiñ ban leit sait sha wah. Katba ka dang noh arsut sharud kata ka wah, kyndit-kyndit u lyoh u la kiew nangta na phud wah. Ka shem ïalade ba ka sangeh noh bad pynshad ki khmat shaneng sharum da ka jingtieng hapdeng kata ka jaka ba kynjah. Ka ïeng thapngur kum ka diengïap-

lok katba ka dang rai ha lade la kan hiar ne phai noh sha ïing. Ha kata ka por ka la ïohsngew ïa ka sur rangbah ba rwai sngewsynei kaba nang wan shajan jong ka na phud wah—

"Baieit, naduh nyngkong ka sngi,
Kumba nga wan ban jied ïa phi ;
Jingieit shisha to ai kan neh,
Wat la bun slen kin jia jingeh.

Da lei lei ngan ym lah ban khlad,
Lada jingieit na nga phim blad ;
Ngam lah ban klet ïapor ïaid kai,
Ba jingieit ha nga ba phi phla shai.

Wat nym shukor ïa nga mo leit,
Ne shiteng por ban suh pynbieit ;
Namar jingieit ngan theh baroh,
Bad burom ruh na phi ngan ïoh.

Ale ale baieit jong nga,
To wan kloi noh shajan bad nga ;
Nga tmang hangne ban shong marwei,
Ban khlem maphi te ha pyrthei."

Tang mar ïajah kata ka sur, ka la ïohi kynsan ïa u Phrangsngi ba u shong halor u mawsiang ha khmat jong ka bad u da wiatsamrkhie artad ïa ka. Hynrei, shuwa ba kan kynjoh ktien ka ïohi pynban ïa u Kpa jong ka ba u shong ha ka jaka u Phrangsngi. Ka la pyrta ïa u Phrangsngi, "Bah-bah hangno phi don ngam lah ban ïohi shuh ïa phi, balei phi sheptieng ïa i pa pa seh? Ale noh seh baieit, ale wan khot noh ia nga." Ha kata ka por kam ïohi shuh lano lano ha uta u mawsiang, hynrei sa tang ka sur jingrwai kaba khot ia ka ban buddien. Katba kata ka sur ka nang jngai na ka, ka shem ïalade ba ka buddien hapdeng ka jingdum u lyoh—

"Wat la I pa ia phi I khang,
Hynrei jingieit ia nga phi thrang ;
Hooid, dohnud ruh ka iai pong,
Haba phim lah ban pynbiang lang.

Ummat kordor kin tlor na nga,
Ba phin shu ong ban khlad shuwa ;
Hynrei da lei lei kam lah long,
Haba ïa phi ngam shym pynmong.

Wat la ki beiñ ne tim pynbud,
Jingkren jong ki wat nym batnud ;
Ne wat ïa phi kin kheiñ riewkai,
Hynrei jinglong to iai tyngkai.

Ale ale baieit jong nga,
To wan kloi noh shajan bad nga ;
Nga tmang hangne ban shong marwei,
Ban khlem ma phi te ha pyrthei.

Tang namar iajah biang kata ka sur, ka shem ialade ba ka don hapoh um. Ka la jhieh baroh shiryñieng. Ka la kyndit thret na ka jingphohsniew bad ka weng ia ka nepbah kaba la tap-op ia ka. Ynda ka la peitmat ka shem ba ka syep ka la pynsngem ia ka met ka phad jong ka. Ka khie joit na ba thiah bad ka la kren marwei ha kata ka kamra. "Shano kumto, nga poi ialade. Ne ba nga kum pynleit jingmut eh tang ia i........?" Ka shim ia u jingpruid bad theh ding ha ka sharak ban peit por na ka baje kti kaba ka deng. "Are ! la kynjat shai du, saw shiphew minit" Hadien, kam nang iohthiah shuh. Ka shu shong sah halor jingthiah bad pynleit jingmut ia kata ka jingphohsniew haduh ban da poi ki kjat sngi ha ka kamra thiah.

Ka Bynta : 19

KA DARIHUN la poi ha phyllaw ïing u Phrangsngi shuwa ba kan sep ka sngi, ha ka sngi babud ynda ka la wan phai na skul. Ka la lyngngoh haba ka ïohi ba ka ïing ka khang khyrdep, la kan kylli ruh kam ïoh lad. Kumta ka la pynlong ïa ka ba kan ap ïoh ba u dang don sha lum haba ka shem ba ki blang ki masi kim pat shym la poi sha sem. Katba ka dang shongkai kumne ha baranda kumba shi kyntien kwai ne ka la ïohi ïa u ba u la wan phai ryngkat bad ki blang.

Haba u la poi ha phyllaw, ka la kren ïa u bad ma u ruh u la jubab ïaïaid artad kum u bym patiaw ïa ka. Ma ka ka la shu bud nadien jong u katba ma u pat u dang lum dang lang ïa ki masi ki blang ha sem.

"Phi wan mynno, bad lano phin leit phai?" la kylli u Phrangsngi da ka jingbitar.

"Nga wan hynnin janmiet," la jubab ka Darihun.

"Phi wan lei hangne?" U la phai biang sha ka.

"Baieit, balei phi kylli kumta ïa nga—hato ngam don hok ban wan kiew hangne?" Ka la kem ktien da ka mynsiem kaba khoi khoi.

"Iano phi khot Baieit, ïa nga ne ïano?" la woh nia u Phrangsngi.

"Phim kwah ban ïohsngew ei ei na nga ne ba ngan don hangne bad phi—lada phi ong phim donkam te ka la shu biang bad lada phi sngewdei ïa nga ba ngan pynpaw ïa kaei ba nga don ban ong te kan bha ba ngin da ïakren hapoh ïing, ym ban shu thad hangne habar," la kem ktien biang ka Darihun.

Ynda ki la rung ha ka kamra shetja, ka Darihun kumba ka ju leh, ka la shim u shangkwai bad ïasong kwai ïa u bad ïalade. Hangta, ka la sliew ka ding ka theh katba ma u pat u dang sait kti sait kjat. U Phrangsngi u bym i salia ïa ka jingwan jong ka, u la shu peit lyngngoh bad ha ka mynsiem u pyrkhat kumno haba myn ha kato ka pyntip ba kan lehnoh ïa u hynrei mynta pat ka................

Katba ka ja ka dang thnam phaloh ha u khiew, ka Darihun ka la khlei lut khoit ïa kiei kiei baroh kiba u kpa jong ka u la leh bad kren pyrshah ïa ka jingïadei jong ki. Ki kyntien jong ka ki la pynkylla ïa ka dohnud ba kthang jong u. Kum uba ïeit um lah khlem da pyrkhat bad sngewlem ia ka jingshem jong ka. Ynda u la sngew jem u khliang u syrpai ia ka dohnud bapjah jong ka da ki ktien sngewlem. Kumne ki sa iabteng ia ki khana ryngkat bad ka bam ka dih.

Ha kata ka miet katba ki dang iashong syaid ding harud dpei tang arngut hi, ki sur ba myllung na ki ki ruug bad ki mih. Ki jinglateh kular ki la mih na baroh ar liang ba lada jia kano kano ka khia ka shon, ka juh ka sur ka dei ban don hapdeng jong ki.

"Ko Baleit jong nga, nga hun ka mynsiem bad ka met ka suk haba ha phi nga wan ban aiti lut," la phla ka Darihun. "Ha kine ki sngi ba la dep katno nga lynga nga khih pisa—namar ngam shym la poi pyrkhat ba shaphi ngan dang wan phai pat. Hynrei, hapdeng ka jingtied u pyrthat ïa nga phi wan ban shimti na kiba ha ïing. Naduh mynta, ryngkat bad phi baieit ngan dih ïa ka 'er-batemon kaba beh na ka dohnud jong phi: Ym kum ha ki talew bad bnai ba la dep ba ka dohnud jong nga ka mong bad ka jingim ka suhsat hapdeng ka jingshahteh shahkhum ki kynjri kiba ha ïing. Mynta, ha kane ka premmiet ksiar nga sngew ba ngi long kum ki sim shijur kiba pynmih ia ki sur jingrwai bathiang. Bah-bah ba sngap katno itai i wahduid hangtai ha lyndet i pynmih bad kynud sngewtynnad da ka sur ba myllung. Nga kyrmen skhem ba tang bad phi ngin jngi ryngkat ryngkat ha ka pung ka jingieit. Wat la ngi dei ban iaid lyngba ki lat lat ne lynti ba kyllaiñ, hynrei da ka mynsiem kaba ïalong kawei ngin thom khlem salia."

"Hoold Baieit, ki kyntien kiba phi khlei kim long shuh kiba phylla ha nga", u Phrangsngi u la ai ka jingkyrmen ha ka. "Hato phi ju pyrkhat ne phohsniew balei ba phi wan ban shong treikam shaduh sha kane ka jaka? Nga tharai phim shym la mutdur mynno mynno ruh ban long ka

nonghikal skul bad ban ïoh kata ka kam sha ka jaka kaba jngai na ka ïing ka sem. Te, ha ka kam ïashongkha shongman hi ki kupshiliang ki semshiliang ki ju poi ha ka ïing ki khun binong bishon, bad kiba na mihngi sha sepngi .... Hato, kane baroh kam dei ka jingpynïaid Uba najrong? U Blei Uba thaw ïa kiei kiei baroh, Uba buh ryntih ïa ki met bneng, ïa ki mrad ki mreng, ki sim ki doh ha kane ka pyrthei. Kumta, ha ka jingstad jong U, U la ibit ïa phi ban pynphai ia ka jingieit jong phi ban theh ha nga bad ba ngin ïaloag shitnga lyngba kane ka jingwan jong phi shane. Nga tip shai ba kane kam long kaba sang ba ma ba ngin poi sha ka kyrdan ban iashongkha shongman. Wat la kiba ha ïing ki khang pyrshah—hynrei ka jingieit ba la seng na ka kut shadem jong phi ïa nga kan syrpai ïa ka dohnud jong ki ba ngin ïapoi sha ka jingbha. Te ngin pyntyllun ïa ka mynsiem ha U Blei Trai Kynrad khnang ba kan nym don ka jingïashun ne jingïapeit khmat hapdeng kiba ha iïng jong ngi. Namar ha ka jingim hi ngi dei ban ïakynduh shibun ki jingeh bad ïaid lyngba ki raieh raidam."

Kane ka la pynlong ïa ki ba kin nym long shuh ki nongshun iwei-ïa-iwei hapdeng kata ka jingieit bym lah batai. Ka la pynlong ruh ban klet wat ïalade ba ki don hangta haduh shiteng synñia. Ki khmat jong ka ki la sdang ring tlot bad ka met ka tlot ka swai na ka jingïaid lynti jngai ha kata ka sngi. Kumta da ka mon bakylluid ka la aiti ïalade ban dem ha ki ksang kti jong u.

Ka shnong ka thaw ka la kynjah jar. Ka mariang ka phyrnai itynnad da ka jingshat u bnai ba pyllun bha. Ki khun bynriew ha la i trep i trep ki pynleit por ïalade ha ki pyntha ka jingphohsniew, ki jingrl jingdub ha la ki sem ki thiah suk mynsiem bad kumjuh ki sim ki doh ha ki skum ki dem jahthait; hynrei kine arngut ha kamra baweibriew ki phylliew ïa ka jingieit ba ki don. Ka Darihun ka thiah kynjai halor ki ksangkti jong u. Kane ka la pynlong ïa ka ba kam kynmaw shuh ba hangno ïalade ka don. Ynda ka baje ka la tied khatar dieng, thret ma u

ruh u la kyndit. U shem ïa ka sek sek ka dang pynhiar mynsiem U kyrsiew ïa ka hynrei kum kaba ruma ka piam ïa u na ryndang. Ka peit lieb ki khmat bad ki ummat brep brep ki tuid arsut ha ki arliang ngab. U pynñiad ïa ki ummat jong ka bad u ïalam sha kamra thiah ba kan thiah noh.

"Darihun! Balei phi ïam sngewsih... ? Hato katne nga ïeh na ka bynta jong phi phim pat hun ? Sngewbha jubab baieit. Nga long uba kloi na ka bynta jong phi ban pdiang ïa ki jingkylli ba phi khlei," u ïa khroh ïa ka.

"Bah-bah, ka jingjawummat jong nga kam long na ka bynta ka jong phi, hynrei namar ba nga la jam palat ïa u pud hukum i pa-pa. Nga la thom ïa ki jingsneng bad jingpyni jong i. Katto, ka jingjah burom kan wan tap ha ka ïing ka sem jong ngi bad ki briew kin kren ïa......................" Ka la kren da ka mynsiem ba kyndeh.

Hangta hapdeng ka miet, ki shong syndah ha kaba ki khmat briew kim kot ban ïohi. Hynrei ki khlur baphyrnai bad u bnai ba thaba ki per ha sahit bneng ïa ki ban sakhi. Na u Phrangsngi ka sur myllung ka mih katba ma ka ka dang bishar ïa ka dur ba bhabriew jong u. Ia ka ban pyntngen da ka sur bajem u kynud—

"Ale Rihun, to pynpalei,
Shisnieh pyrthei phin phylla lei;
Ka poi ka por hi ïa baroh,
Shijur shijur U Trai U thoh.

Kam pher jingeh la dei ban mad,
Haduh ba yn da kut ki lad;
Kam pher la shah kren da kumwei,
Ha khmat i pa, ne ka pyrthei.

Kiwei pat kin ym don ba lah,
Lymda ngi arngut ngi la shah;
Ym don kiwei lymda aiii,
Ban wan pynpra jingieit jong ngi.

Ai ba jingleit jong ngi mynta,
Kan long kum kslar ba nylla ;
Wat lada thang noh hapoh ding,
Ba kan ym ïong noh kum u pring.

Tylli ngin ïeng jingleit baskhem,
La dei ban tur ha ding barhem ;
Da jingïalshah bad jingiaineh,
Ym don kynjri balah ban teh.

Ai ba pyrthei ki khmat kin shat,
Ne kin rkhie beiñ lada ngi pat ;
Hynrei kyndit kin sa lyngngoh,
Lada hadien jingsuk ngin ïoh.

Skhem leit nga shanlah tang ha phi,
Wat la ki khmat ngam lah ïohi ;
Dohnud baskhem ban tur jingeh,
Jingmut shisha ai kan ïai neh."

Tang mar ïakut ka sur jong u, ka Darihun ka iohthiah jiang.

"Thiah suk baieit ka por ka la dei, thiah suk ...." Khatduh u kren ïa ka bad u pyntap sa kawei ka jaiñ syaid nalor.

Ha ka sngi kaba bud u Phrangsngi u la pynpaw ha ka Darihun ba u dei la kumno kumno ban phah wan shuwa ïa la u para sha shnong khnang ban ïoh leit ïakren lang ïa u kpa jong ka.

U Phrangsngi, ka Darihun bad u Donsngi

Ka Darihun ka la subjer baroh shi ryniang haba ka tip na u Phrangsngi ba u Donsngi u dei u para jong u. Baroh shikatta ma u um ju kynmaw ïalap ne ïathuh ïa ka kyrteng u para, bad ha kawei ka liang ma ka ruh kam ju kynmaw kylli. Kane ka la pynlong ïa ka ban kynmaw biang ïa kato ka por ba ka dang ïohi nyngkong ïa u Phrangsngi ba u ïasyrïem dur ïa u Donsngi. Kumjuh ruh u Phrangsngi u la lyngngoh ïa ka Darihun haba ka ïathuh ba ka ithuh bha ïa u Donsngi naduh ka por ba ka ïa pule lang ha ka Skulbah (college). Ka la ïathuh ba u ju wan kai teng teng sha ïing jong ka bad u kpa. Kata lei lei ka la nang pynlyngngoh shuh shuh ïa u. U la ong ha ka ba ka la nang khambha ia u ban leit iakynduh ia u kpa jong ka da ka jingiaithuh lypa u para.

Kumta, u Phrangsngi u la rai ba u dei ban leit khot lang ia u para ha ka ban leit iakren ia u kpa jong ka. Namar u tip ba ka long kaba eh ia u bad ia ka ban leit tur hakhmat u kpa uba la pynpaw mynshuwa ia ka jingbymsuk ha la ka khun.

A ! kaei ka ban jia ia u Phrangsngi u bym lah ban ïohi ia ka jingmut u para bad ka Darihun baroh shikatta. U kyrmen ba u bah Lumlang, u kpa jong ka un suk ia u bad ka Darihun ha ka jingiapoikha lada u para baieit jong u un leit ban iakren iasuk lang.

Na ka bynta kata, ka Darihun ka la shim shuti katto katne sngi na ka kam khnang ba kan leit lang bad u Phrangsngi sha la ïing. Kumta ha ka step kaba bud u Phrangsngi bad ka Darihun ki la iamih ryngkat ban leit sha Sor Shillong.

Ka Bynta : 20

HA kata ka jaomlet u Phrangsngi lem bad ka Darihun ki la ïapoi sha Sor. U la leit beit sha ka jaka ba u sah u para, bad ka Darihun pat ka la nang leit sha la ïing. Hynrei, ynda u la poi hangta, u la lyngngoh ngaiñ haba um shem satia ïa kata ka ïing shongwai ba thymmai jong u para. U la sei na pla ïa ita i kot lyngkdop ba u phah u para ha kaba la thoh ïa ka jaka sah khnang ban suk ha ka wad.

"O ! shaei kumne nga poi?" la kren marwei u Phrangsngi. "Lada ngam bakla ka dei na katai ka lad." Nangta u la phai noh sha kawei ka dong jong kata ka shnong. U la kylli artad ïaï id na ki briew kiba sah harud lynti. Hynrei, um ïoh jingïarap satia ban shem ïa kata ka ïing.

Ka mariang ka la sdang kem ïongre'ñ. Ha man ki ïing ka jingshai ka mih bad ka surok ruh ka shai da ka jingthaba ki *street light*. Hynrei, dei tang kawei ka ïngrit harud surok ka bym don jingshai. Ynda u la leit hajan u shem ba kata ka ïngrit la khang tala. Kumta, u la leit wad jingtip na kawei na ki ïing kiba don hajan jong kata ka ïing rit. Ynda u la kylli bniah na kita ki briew, u shem ba ka dei ka ïing kaba u sah u para.

Ñiuma, u la dei ban hun haba u la lap ïa kata ka jaka. Hynrei kaba pynlyngngoh ïa u ka long balei la katta por um pat don ha ïing. Nalorkata, kaba pynlyngngoh shuh shuh ia u ka long ba kita ki briew kiba u leit kylli ki ong ba kata ka ïing ka ba u sah ka dei kaba u dang shu thied shen.

Katba u dang ïeng pyrkhat hangta, la wan mih u Donsngi. Haba u la ithuh ïa la u para, u la kren nyngkong. U Donsngi u la kyndit thret haba u hynmen u la don hangta. Mar kumta hi u la piie pynsted ïa ka ïing.

"Bah, rung ha ïing seh!" la ong u Donsngi. "Phi la poi slem ne kumno?"

Ym pat da slem eh, hynrei nga shu shem jingeh khyndiat ha kaba wad ïing," la kem ktien u Phrangsngi "Phi la ïoh ne em kato ka *Address* kaba nga phah?" la kylli u Donsngi.

Hooid, kane phi ka don ha pla. Hynrei ka jingslem ban shem ka long ba nga kum phai bakla na kawei pat ka lad," la phai ktien u Phrangsngi.

"Ïalade phi khlaiñ em? Kumno phi leit klas man la ka sngi? Da minot tyngeh ho khnang ba phin lait noh mynta ka snem."

"Nga ruh nga kum slem ba nga wan donkam sha ïing u paralok namar ba nga pep klas hynnin ka sngi na ka jingioh baïong khlieh. Mynta ruh nga sngew king biang kata ka khlieh." U Donsngi u la ïathuh kum uba da long shisha kumta. Ka jingslem u Donsngi ka long ba u wan na ïing ki paralok ha kaba ïabam ïadih sngewbha hynrei ym ban kylli

lynnong kot. Namar ba u la mad kiad khyndiat bad la ki lok, u la leh men ud king khlieh ha khmat u hynmen. Kine baroh ki long ki jingleh mynleh jong u ne ka jingda rapjot khnang ba u hynmen bapli u bym tip ia ki buit shukor u para u la shu ngeit kat kaba u ong. U Donsngi u la leit thied ka ja ka jyntah na kawei na ki *hotel* kaba don kham pajih nangta na ka bynta ïalade bad ia u hynmen. Kane ka jingleh u Donsngi ka la pynlyngngoh ïa u hynmen. Ynda ki la ia dep bam, u la ong ia u hynmen ba ïa lade un thiah noh namar ba king palat ka khlieh. U Phrangsngi hapdeng ka jingbymtip ei ei u la sngewlem ïa la u para bad pyntap jaiñ kham bun ba un dup syaid. Nalorkata u la pynkyllan umphniang ïa ka khlieh u para khnang ba un ïohthiah suk. Ïalade u la thiah noh ha kawei pat ka palong.

"Hep, balei phim shet hi ïa ka bam ka dih hynrei phi shu pynïeng tang kine ki khiew ki pliang? Lada phi shu thied bam thied dih na shabar te kan pynsyrwa shibun," la pynsngewthuh u Phrangsngi.

"Balei ngam shet!" la ong kyndit u Donsngi, "hynrei dei tang mynta arsngi ba ngam sngew khlaiñ, nga sa shu shah kumto khlem bam ja bad nga shu phah thied tang ka sha. Teng teng lei lei ha ka por khreh kot nga ju leh kumne."

Ha kata ka por, u Donsngi u la leh mynleh jyrhoh artad. Ka jingpnah u thylliej thok bad ka jingnang leh mynleh u Donsngi ka la pynlong ïa u Phrangsngi ba un kohnguh ïa kat kaba u ong.

Ha kata ka miet u Phrangsngi u la kwah ban pynpaw ha la u para shaphang kata ka jingleit ïakren ïa u kpa ka Darihun, hynrei kata ka jingleh mynleh u Donsngi ka la khanglad ïa u. Bad u la kwah ruh ban kylli shaphang kata ka ïing kaba u sah. Kumta u la kut jingmut ban ïakren pat ha ka step kaba bud.

Kumba 10 baje mynmiet, la don kiba wan kyrsiew ïing ia u Donsngi. U Donsngi u la tbeh ding bad u shem ba u hynmen u la ïohthiah lyngngai. U plie ïa ka ïing bad u shem pynban ïa uwei na ki paralok uba la buaid lyngngeh bad u wan pan jaka thiah. U Donsngi u la pynshong ïa uta u paralok habar bad ïalade u la rung biang shapoh ban pynlip ïa ka jingshai bad nangta u la khang khyrdep ïa ka jingkhang na shabar.

Khnang ban lait na ka jingsuba u hynmen, solt u la mih ban leit on ïa la u paralok sha ïing. Ynda u la wan phai na ïing ka jong u u sa wan phai kloi sha la ïing. Sor u la plie ïa ka jingkhang bad khang biang ynda u la rung hapoh. U la pynmeh biang ïa ka *light* hynrei u shem ba u hynmen u dang ïohthiah sek sek, ka lah ban long ba u la thait eh ha kaba shong kali jngai. U thiah biang ïalade kum u bym tip ei ei.

Shuwa ba ka sngi kan mih na lyndet ki lum, u Donsngi u la dep pynkhreh ka sha na ka bynta u hynmen bad ïalade. Dei ha kata ka por ba ki la ïasdang ïapur ïa ki kam ki jam.

"Kumno hep, phi la pynkhreh bha na ka bynta ka eksamin ?" La kylli u Phrangsngi.

"Nga sngew ha lade ba nga la pynkhreh kham bha mynta ban ïa mynshem snem," La jubab jynsur mynsiem u Donsngi kum uba la minot shisha ha ka jingpule. "Ka eksamin ruh kane sa tang khyndiat bnai; kumta nga dei ban minot tyngeh, lym kumta te ....Phin da sah shuwa shane Bah ne kumno?"

U Phrangsngi u shu wiat samrkhie. "Nga tharai ngan hap sah sa shibit ka miet namar nga kwah pyndep kam shuwa shane."

"Phi don kam ban leit thied tiar ne ....?"
La kylli u Donsngi.

"Em phi!" La jubab u Phrangsngi bad ka kti u trud ha ka khlieh.

U Phrangsngi u la sawkyrang ki ngab bad kyïuh baroh shiryngieng katba u sdang han ïalap ha la u para shaphang ba un leit ïakren ïa u kpa ka Darihun.

"Hep, ngam banse keiñ mynta ban pynpaw ha phi u para ba ka don kawei ka samla kaba nga la ïaielt kumba katto katne por," la ong u Phrangsngi. "Hynrei ka jingeh kaba nga shem ka long ba nga la ïahap bad ka khlem da tip u kpa jong ka ne wat ma phi u para baieit. Nga pan map na phi u para namar nga la leh ïa kaei kaba ngam shym la pyrkhat. Kumno pat mynta ngan kren ne sneng ïa pai haba ïalade nga la lam.

U Phrangsngi u la dem sngewsih bad jaw ummat ia la ka jingleh. U Donsngi haba u ïohi bad u sngew ia kaei ba u hynmen u la phla u la sngew lem. Hynrei ha kawei ka liang u sngew kmen ba u hynmen u don ha kajuh ka jinglong kum ma u.

U Donsngi u la tur shajan u hynmen. "Nga hi kum u para, nga sngewkmen haba phin wan ïalam ia i ha in long kum ka hynmen ne ka kmie la ngi ki khunswet," la kem ktien u Donsngi. "Bah, nga kyrmen ruh ba in don ka mynsiem kaba jynsur khnang ba ka jingiaieit jong ngi shipara kan neh."

"Hooid hep, kata kaba phi pynl ka long kaba dei eh," la phai ktien u Phrangsngi. "Tangba, ka jingeh ïa nga ka long kumno ngan leit ban iakren ïa u kpa jong ka. Bunsien u ju khang ïa ka ba kan wan jan sha nga, hynrei hapdeng ka jinglong briew ba duna nga la jam sha palat u pud. Ha ka jingpyrkhat jong nga nga sngew ba kan bha ïa nga kum u rangbah ban leit ïakren na ka bynta jong ka. Dei na kane ka daw ba nga sa wan shane sha phi ban ïa leit ïakren lang."

"Haba kumta, I dei iba na shano, ka jait aïu bad ki ïadon katno ngut shipara?" la kylli u Donsngi.

"Ka dei ka khun marwei bad ka shnong jong ka ka long na shane sha Sor," la jubab u Phrangsngi.

"Phi ïakynduh shane seh bad i?" la kylli biang u para.

"Ka dei shane keiñ ba nga la ïa ithuh nyngkong, tangba hadien nga sa ïa shem biang sha shnong," la jubab u Phrangsngi.

"Ha shnong!" la phai ktien kynsan u Donsngi. "I leit lei sha shnong jong ngi?"

"Ka hikai skul la kumba shi snem tam" la jubab u hynmen. "Ka ong ba ïa phi ruh ka ithuh bha namar ka la pule lang ha kajuh ka skul-bah (*college*)"

U Donsngi u la nguid umbiah bad u shu sngap khlem kren shiphang. U la trud ïa la ka khlieh bad u la kynmaw ba shisien u bah Lumlang u la ïalap ha u ïa ka Darihun ba ka leit trei shajan shnong jong u kum ka nonghikai skul.

"Bah, phi mut ban ong ïa i Darihun, i khuu u Bah Lumlang," la kem ktien u Donsngi.

"Phi ithuh bha ym dei ïa u kpa jong ka bad phi la ju leit ruh shaïing jong ki?", la kylli u Phrangsngi.

Hooid ! balei ngm ithuh. La ar ne lai sien nga la poi kai shaïing jong ka," la jubab u Donsngi.

Ka bneng bad ka khyndew ka shu stem ngit-ly-ngit na ka jingpyrkhat u Donsngi haba mynta u shem ba ïa ka samla kaba u thrang baroh shikatta la kheit noh da u hynmen jong u. Ha lade u la pynshongdor kumno un khyllie la u ñiuhmat ha khmat jong ka bad kumno un kren ne kynjoh ktien ïa ka kum ka hynmen kynsi. Nangta pat kaei kan jia lada ka Darihun kan phla lut ha u Phrangsngi ïa ka jingleh ka jong u ha ki snem ba la dep.

"Hep, lada phi lait por shibit janmiet," la ong u Phrangsngi, "nga kwah ba ngin ïaleit shipara ban ïakynduh ïa u kpa jong ka. Khamtam uba la ithuh ïa phi bad nga ngeit ruh un mynjur ïa ka jingtyrwa haba u tip ïa ka jinglong ka ïing ka sem jong ngi ha ka burom ka akor."

"Bah !" la kylliang ktien u Donsngi da ka jingbitar, "Ïa kaei phi ong?"

"Nga ong lada phi lait por ngin ïaleit ïakynduh shibit janmiet," la pyni u hynmen da ka sur kaba jem.

"Kata te Bah, ka bym lah ban long," la ong u Donsngi. "Kam long kum ka jingïalehkai ki khyllung ba ngin rai ne pyrkhat hangne kumne kumne—hynrei ka dei ka kam-bah kam san kaba ngi dei ban da ïa pyrkhat sani jai."

"Hooid hep," la kem ktien u Phrangsngi, "kaba phi ong ma phi kaba dei",

"Ngi don la ka ïing ka sem, ka jaka ka puta," la ong u Donsngi, "kumta ngi dei la kumno kumno ban leit ïapyrkhat shuwa sha ïing kumne shipara ne ryngkat bad ki tymmen ki san."

Ka jingkren tip briew u Donsngi ka la ktik ïa u hynmen ba u dei ban leit phai shuwa sha shnong ha kaba ki dei ban da ïashong pyrkhat shipara ha la ïing, nangta kin sa leh ïa kaei kaba donkam.

Kumta ha kata ka janmiet u Phrangsngi lem bad la u para ki la leit phai sha la shnong. U Donsngi shilynter lynti u la pynleit jingmut kumno un leh ne kren ha khmat u hynmen shaphang ka Darihun. Ha u Donsngi ka jingpyrkhat ka la wan ba ka jingïapait lapra kan mih hapdeng shipara lada ka Darihun, ka samla kaba u la

iapmat u ieit thep mynsiem marwei baroh shikatta kan ïashong bad u hynmen jong u.

Ka Bynta : 21

U PHRANGSNGI lem bad la u para ki la ïapoi ha la ïing ha ka por 8 baje mynmiet. Namar ba ki la ia thait eh ha kata ka jingwan, ki la thiah noh tang shu ia dep bam ja. Kumta, ha kata ka miet kim shym la ïakren ei ei shaphang ka kam kaba u hynmen u thmu; hynrei ki la ïalap khana katto katne shaphang ka jingïoh jingduh na ka rep ka riang bad ki jingri jingdub.

Katba u Phrangsngi u la pynleit shikynmaw ha ka jingïohthiah, hynrei u para jong u pat um nang ïohthiah satia. U pyrkhat bad thaw ki lad kumno un pynhiar kput ïa la u hynmen bad ka Darihun. U la pyrkhat ha lade— "Lashai ka sngi ngan pan jingkheiñ na ka jingmih jingïoh jong ka rep ka riang, ki jingri jingdub baroh shikatta naduh ba i pa i la aiti ha ngi arngut. Kumta ka dei mynta ka kynti ba ngan dawa lut; Ngi dei ban ïasam noh mar shiteng, lym kumta ka Darihun ka tnga baieit jong i bah kan sa wan leh trai khlieh halor jong ngi.'

Hadien, u la khie joit na ba thiah bad u la mad kiad khyndiat na kaba u la rah buhrieh na sha Sor khnang ba un ïohthiah suk.

Ha ka por ban sa kynih u 'ïar nyngkong, ka bneng ka la ud bad ka thaba khlek-shi khlek da ka jingtied u pyrthat. Ka sla khyndew ka la khyññiuh. Ha kata ka por u Phrangsngi bad u Donsngi ki la kyndit na ka jingïohthiah haba ka ïing jong ki ka khih bad ki jingri jingdub ki khih wïn da ka jingtieng hapoh sem. U slap u la jaw hadien kata ka jingud bad khynñiuh kaba la neb tang khyndiat minit. U Donsngi bad u hynmen ki la shu ïa pynshah tang ki shkor. Ynda la jem u slap kine arngut ki sa nang ban ïohthiah biang.

Dang step, katba ka sngi ka dang shoh ha ka sla khyndew basngem, ma ki rub ki lum ki lang ia ka jot ka pei. Ki ai jingbam ïa ki syiar, ki snlang bad plie ïa ki blang ki masi ba kin leit bam phlang sha lum.

Hadien ba ki la ïadep bam ja step, u Phrangsngi u la ong ia u para ba kan bha ba un leit khot ïa ka Darihun na

sha sor khnang ba kan don ryngkat ha ka jingïapynbeit jong ki. Hynrei u para jong u u la pyrshah ïa kata ka jingpynpaw: Hangta hi u para u la ong ha u ba kam don hok ei ei ban wan tuklar ïa ka kam ï'ng kam sem jong ki. Kumta u hynmen uba don ka mynsiem bajynsur u la sngap noh khlem kylliang ktien.

Ha kata hi ka por u Donsngi uba la pynkhreh lypa ïa ka ban pynkulmar, u la kynrol bad u la mai la tim da ki 'tien sniew 'tien smeh. Ym tang katta, hynrei ha khmat u hynmen u la sei sa ïa u bilor uba don shiteng ka kiad bad hangta u la ang lut tang saw sien dih. U hynmen bapli u la shu ang kum u muid haba u ïohi ïa la u para ba kata ka dei ka sien kaba nyngkong ba u para u nud ban tim ban tla pyrshah ïa u; khamtam lei lei haba u la nud wat ban dih kiad ha khmat jong u. U Phrangsngi shikyntien ruh um nud ang haba u ïohi lei lei ba u kyrhuh la kum u khla bam briew.

U Phrangsngi u la ap haduh ba u para un da lah theh sei la ki ktien baroh—hynrei tang shiphang por u shem ba ka la lah ka kiad ïa u, bad u la kyllon bad thiah lyter ha madan kum uba la ïap. U hynmen haba u ïohi ïa kane u la sngewlem bad pait ka dohnud ïa la u para baieit. Kumta, u la sumar ïa u haduh ba un da tipbriew ryngkat bad ka jingduwai ha U Blei Nongbuh Nongthaw.

Ynda u Donsngi u la peitmat, u la khie joit bad u la ong, "Bah ka jingieit jong phi kum u hynmen ngam lah len, hynrei u don u pud ïa kiei kiei baroh. Phi tip mynta ngi la ïarangbah lang bad nga hi ruh nga la don ka tyrpeng kaba khlaiñ. Kumta ngi dei ban ïasam noh la ka jong ka jong ka bynta kaba la buh da i mei bad i pa. Phim dei ban sngewphylla ïa ka jingleh jong nga myntan namar phin sa tip shen.

"Na ka bynta i kong Darihun, nga sakhi lem ba i don ka jingim kaba shi sur, ka jinglong kaba bha bad ym don ba lah ban pynbudnam ïa ka jinglong jong i kat kum ka jingtip jong nga. Ka jingkwah jong nga mynta ka long ba katno ka don ka pisa kaba mih bad kaba la don lypa khnang ba ngin ïasam lang mar shiteng Shim kane ka kot ïathoh khyndew, bynta ar bynta ïa ka jaka hapdeng jong ngi; hynrei pyllait noh ïa kane ka ïing—ai kan sah ha phi bad ha i kong Darihun".

Ka jingkren u para ka la dung la ka shyllipnud u Phrangsngi. Hangta hi u la sat sia bad pyni ïa ka bor hynmen Ka la mih ka jingïamai iatim shithait na baroh arliang tangba kim ïa shlan satia ban ïaktah kti. Khatduh, haba u hynmen u la ïohsngew ïa ka jingkren be'ñ u para, u la kheiñ duh ïalade bad kohnguh ban ai ïa kata ka bynta kaba u dei hok ban ioh.

Kaba nyngkong eh, u Phrangsngi u la sei lut ïa ka tyngka na synduk bad phriang ha madan khnang ban pynhun ïa la u para. Ynda u la dep ñiew, u la buh ha lade ïa kaba khyndiat bad ai ïa u para kaba bun.

Hynrei katba u Phrangsngi u dang khreh ban ia sam ïa ki syiar ki sniang bad ki blang ki masi; u para u la ai shun mynsiem ïa ki baroh ba kin sah ha u hynmen. Kumjuh ruh ia ki iing ki sem kiba don hangta.

Khatduh eh, ki la ïasam mar shiteng ïa ka khyndew. Ki la ïa kynton la ka jong ka jong ka bynta khnang ban ithuh ha kata ka jingïasam ïa la u jong u pud u sam.

U Phrangsngi u jaw ki ummat haba u ïohi ïa u para ba u kynton ïa kata ka jaka kaba u la ïoh bynta. Hynrei un leh kumno—u la shu pait ka dohnud. Khatduh haba um nang shuh kumno un rai, u la dem khrup ha madan bad duwai ha U Blei na ka bynta ka jingleh u para. U la pan map na U Blei Nongbuh U Nongpynlong ba Un ri Un da ïa la u para bad ïa u ruh bad ba Un pynkiar ruh na ki jingsniew kiba ap kynrem ha ka jingim khnang ba ka jingïaieit shipara kan neh kan sah. U la khot ruh ia ka kmie bad u kpa ba kin ia sngap lem ia ka jingduwai jong u.

Ha ka por shiteng sngi, ki la leit phai pat sha la ïing. Katba ki dang ïaïaid ha lynti kim shym la pynmih ktien eiei, hynrei ki shu ïapeit tang ki khmat uwei-ïa-uwei.

Tang mar ïarung hapoh ïing, u Phrangsngi u la lynñiar kliang bad ïam rangbah rangsan. Ka mynsiem jong u ka la kyndeh sah katba u dang pyrkhat ïa ki ktien paila ba u kpa u la pynsngew ha ki baroh shipara shuwa ba un khlad kane ka pyrthei. Hadien u la pynhun ïalade bad ñied ïa ki ummat ba tuid arsut ha ki arliang ngab.

Hynrei u Donsngi um i don jingsngewsih ne jingdlaw ei ei wat la u hynmen u long haduh katta. A! kaei kaba la pynlong ïa u ban don ka dohnud maw ka bym patiaw wat lada tied. U la leh mynleh bun kam ïa lade da kaba lum ba lang ïa ki tiar ki tar kiba u wan rah na sha Sor.

"Donsngi, hep baleit," la ong u Phrangsngi. "Sa kaei pat phi dang don ban ong ne pan?."

"Nga tharai, ka la biang katto," la jubab u para. "Nga ruh ngan mih noh kumne na kane ka ïing bad ngan sa wan phai pat ynda ka dohnud basat ka la pjah."

Hadien khyndiat kynta, u Donsngi u la thep ha ka synduk ïa ki tiar ki tar bad la ka tyngka babun ban leit phai noh sha Sor. U la ai khublei ïa la u hynmen shuwa ba un mih na ïing. U hynmen ha ka jinglung ka dohnud um nang shuh wat tang ban kren shikyntien ruh. Hynrei sa tang ki ummat sngewsih kthang ki tuid sah kum ka um ba mih na ka ktang ba or pait. U la pyrkhat shaphang la u para ba kumno u nud ban pynlah bad phai lyndet ïa ka jingpyni jong ka kmie bad u kpa baleit.

U Phrangsngi u la ïeng thapngab ha jingkhangbah bad peit isynei ïa la u para uba rah bad ka synduk ha ka kti khlem da kyrtiang dien shuh. Tang mar ïajah u para na ka jingïohi jong u, ka mynsiem ka la kyndeh jur. Ha kata ka ïing ba weibriew u la aiti ïa ka dohnud bapjah da kaba duwai ha U Blei na ka bynta ïa lade bad ïa la u para.

Ka Bynta : 22

SHUWA ba ka sngi kan sep u Donsngi u la poi ha ka jaka kiew kali ban leit sha Sor. Katba ka kali kam pat wan, u la shong ha ka jaka ba ha kyndong. Hangta u la sei ïa u bilor kiad uba dang dap na kaba u wan thied na shnong. Tang saw sien ang u pynlut kumba lai pawa na uta u bilor Hynrei, tang mar shiphang hi ka kali ka la wan. U la pynsangeh bad kiew ha kata ka kali. Ha khmat kita ki paitbah kiba don hapoh kali u leh kum uba peitmat eh: Hynrei ka kiad ka la nang trei kam kham kloi ha u Donsngi da ka jingkynoi ka kali. Tang shipor ka met ka phad jong u ka la jem kum ka wang shoh sngi. Ka ryngdang ka la nguh sha madan bad u la bun ktien marwei marwei. Hangta u la prie da ka jyndem kaba iew kiad hek hek. U la prie kumba saw ne san sien.

Ki briew hapoh kata ka kali ki la shu ïapeit tang ka khmat khlem nud ang. Ynda la poi kumba 6 mer tam, ka jingprie u Donsngi ka la nang jur nang jur. Phin peit kaba bit hapoh ne kaba mih shabar. Ha kata ka por um sngewthuh shuh ialade ba u don ha kata ka jaka, hynrei u sngewkumba u don ha ïing. U plie kynsan ïa kata ka jingkhang kali ban prie shabar. Hynrei namar ba um lah kyrshan shuh u la hap shabar. Kita kiba ïadon hangta ki la pyrshang ia kynrup hynrei kim lap ba kloi bad ki la lynñiar kliang katba lah. U nongñiah ruh kumba kyndit u la kynrup kynsan ïa ka nar sangeh (*brake*) bad ka kali ka la ïeng skhek hajuh. Baroh kiba ïadon hangta ki la ïahiar khru-khru napoh kali bad leit khyllie ïa u Donsngi. Hynrei ka mynsiem kam khih shuh bad ka met ka phad ka la bit da ka snam.

Mar mar ki la kit ïa u Donsngi sha Sor bad leit rah sha *hospital*. Ki nang ki stad jong kata ka *hospital* ki la mareh sha ka jaka ba don ka met ba mynsaw. Ki la khyllie ïa ka khlieh bad peit ïa ka met ka phad ban wan rah pat ïa ka mynsiem, hynrei u Donsngi u la thiah ïap ryngkat bad ka snam kaba bit ha ka met baroh shiryngïeng.

Ha ka step kaba bud, u Phrangsngi uba don ha shnong u la ïam rangbah rangsan haba u la ïoh ïa kata ka khubor ba sngewsih. Ka bneng bad ka khyndew ka la shu stem ngit-ly-ngit na ka jingïohi jong u. U la pyrta jam ïa la u para bad ïa la ka kmie bad u kpa. U la lympat ïalade ha ka dieng. Haba kita ki nongwan ai khubor ki ïohi ïa ka jingpangnud ka jong u, ki la pyntngen ïa u. Ynda u Phrangsngi u la tngen ka mynsiem, u la phah ong ha uwei na kita ki briew ban leit pyntip ïa ki briew kiba ha kata ka shnong.

Hadien, u Phrangsngi lem bad katto katne ngut u la ïapoi sha *hospital* ha kaba don ka met ïap u para. Tang mar ïa ïohi ïa ka khmat u para, ka mynsiem ka la kyndeh biang.

"Hep ! .... Baieit !" u la lynñiar isynei bad piam, ryngkat bad ki ummat kthang ba jaw halor ka met u para. "Ka jingkwah jong phi nga la ai lut hynrei kaei kaba pynlong ïa phi ban poi shane. Kynmaw hep nga long u hynmen baieit u bym lah ban klet ïa phi................................"

Ki rangbah kiba ïadon hangta ki la ïa pyntngen ïa u Phrangsngi. Hadien kita ïalade ruh ki la ïaïam sngewsynei lem.

Hadien ba ka khubor ba sngewsih ka la poi sha ki shkor ka Darihun, mar mar ka la ïathuh ïa la u Kpa, bad ïalade ka la mareh sha kata ka *hospital*. Ynda ka la poi hangta, ka shem ba ïa ka met ïap la pynmih ban leit rah noh sha shnong. Hapdeng kita ki rangbah ba ïalum pyllun ïa ka met u Donsngi, ka la ïohi ïa u Phrangsngi. Katno u thangïong ka dur khmat bad kumjuh ruh ki para shnong kiba ïadon lang hangta da ka jingsngewsih kthang ïa ka jingshem jyniar jong u. Hynrei khlem jingriej hapdeng ka jingieit ka la thom ïa u paitbah bad leit tur shajan u Phrangsngi ban pyntngen ïa ka dohnud ba pangnud. Sa shisien pat u Phrangsngi u um biang ka dohnud haba u ïohi bad sngew ïa ki ktien sngewlem ka baieit. Ki para shnong ki shu ang lyngngoh shiphang ïa ka jingleh jong ka ïa u Phrangsngi namar kim tip ïa ka jingïadei jong ki.

Ha kata ka janmiet, ïa ka met u Donsngi la kit sha shnong da kata kajuh ka kali. Bad ha ka sngi kaba bud la leit rah ïa ka met jong u sha lum ban pynkhuid. Ki kur ki jaid, ki kha ki man, u shnong u thaw, ki lok ki jor lem bad u bah Lumlang bad khamtam ka Darihun ki la ïawan pyntngen bad pynshngaiñ ïa ka jingshem jynjar u Phrangsngi.

Kumba 7 baje mynmiet, ka Darihun lem bad la u kpa ki la ïamih na ïing u Phrangsngi ban leit phai sha ka ïing ba ka sah. Wat la ka iaiaid lang ryngkat ryngkat bad bun ki para marjan hynrei ka sngew ïalade ba ka don marwei. Kumne shilynter lynti ka pyrkhat ha lade kumno kan leh ban pynhun ïa la u baieit. Hynrei katba u kpa jong ka pat u ïalap khana ha kita ki briew ba ïaïaid lang ba u wan sha kata ka jaka na ka bynta u paralok jong u, u Donsngi. Uba pli u kpa um shym tip ei ei baduh kata ka por ïa ka jingmut ka khun.

Ynda u la poi ha ïing, ka Darihun ba lade ka la rai kut ba la kumno kumno ka dei ban phla noh ha la u kpa ïa ka jingleh bakla jong ka. Katba u kpa u la ïohthiah lyngngai, hynrei ma ka pat ka khih pisa halor jingthiah. Ka la kwah ban pynpaw noh ïa kaei ba ka la pun ha kata ka taïew, ka lynga ka jingmut ka jingpyrkhat ba ka miet ka slem ban shai.

Ha ka step kaba bud, ka Darihun ka leh dlaw leh khia ka met. U bah Lumlang haba u ïohi ia kane, u la kylli balei ba ka leh sngewsih. Hynrei kam jubab bad ka shu pyndem tang u ñiuhmat. Na ka jingthangïong ka khmat jong ka u ngeit ba lehse ka khun ka don jingshitom ha ka met.

"Khun, phi shitom kumno? Balei phi leh sngewsih? Ka jingleh jong phi ka pyndiaw ïa nga ba ngan mih nangne, ïathuh seb, khnang ba ngan tip. Ne phi sngewsih ba phim juh shane. Lada phi kynjah te ngan.........," la khroh u kpa.

Ha kata ka por ka Darihun ka la jaw ummat. Ka dem ha ki khohsiew u kpa bad khlem lehraiñ ka khlei lut khoit ïa ka jingïabakla jong ka bad u Phrangsngi. Hynrei, ki jing-

pynsngew jong ka ka la pynbitar lep ïa u kpa. Haba u peit ïa la ka khun u ïh ka dohnud, khamtam lei lei haba mynshuwa ruh ka la ïathuh ha u. Kum ia kata ka jingjia um nang shuh ban pyrkhat da kumwei bad kumta um banse ban pynhun noh ïa ka jingkwah jong ka. Ha kawei ka liang haba u pyrkhat shaphang u Phrangsngi uba don ka jinglong ba i rangbah bad ka khmat ba lui lui u sngewhun ban ïoh pyrsa kurim kum ïa u. Haba u tip ruh ba u Phrangsngi u dei uba la pyndep ia ka Matrik Nangta u la piam ïa ia ka khun ryngkat bad ki ummat jong ka jingkmen bad hangta u la pynhun ïa ka jingkwah jong ka. Ha ka jingshisha u kpa u da thrang dik dik ba ka khun kan ia poikha ha ka burom ka akor hynrei ka jingpyrkhat jong u ka la shu pulom. U la sngewbabe ïalade ba um shym la kylli bniah ha kaba sdang shaphang u Phrangsngi.

Shisngi hadien, u Lumlang u la leit sha ïing u Phrangsngi na ka bynta ka khun. Kum u kpa ka kynthei u la pynpaw ka jingsngewhun ha khmat u Phrangsngi kum u pyrsa kurim wat hapdeng kata ka jingshem jynjar. Ha kata ka liang u Phrangsngi u la pan map na u kpa ka kynthei ba ym dei tang ka Darihun kaba la jam palat pud ia ka hukum u kpa, hynrei ma u ruh kumjuh.

U Phrangsngi ha kajuh ka liang u la kohnguh ha khmat u bah Lumlang ban shimti ïa ka Darihun kum ka tnga jong u naduh kata ka sngi.

Ha kata ka sngi ka Darihun ka la leit sah ryngkat bad u Phrangsngi. Kane ka la pynlong ïa u Phrangsngi ba un nym sngewblaw shuh. Wat la u don ryngkat bad ka Darihun teng teng u pangnud haba u poi kynmaw ïa la u. para uba la shu khlad jyndat na kane ka pyrthei. Kumne um ju klet ban ïalap shaphang la u para ha ka tnga lane ha ki lok ba lawan kai.

San sngi hadien ba u bah Lumlang u la sah ryngkat bad la ka khun ha ïing u Phrangsngi, u la leit phai pat sha la ïing ban rah ïa ka khubor sha ka kmie-nah ka jong ka Darihun.

***

II Ka Jingieit ba tang Shipor

Ha kawei ka shnong la don uwei u khynnah samla uba kyrteng u Russian. U long uwei na ki khun badon ba-em bad u khun ïohmon jong ki kmie ki kpa. Ki kmie ki kpa jong u ki long ki bym ju ïadei satia bad ki kup shiliang ki sem shiliang namar ka spah bad ka kyrdan.

U Russian naduh ka por ba u dang khynnah u la ïaieit bad kawei ka para khynnah skul kaba kyrteng ka Sunitalin. Kane ka khynnah samla ka long kaba bhabriew haduh katta katta bad ka khun marwei kaba kohnguh sneng bad ba don burom jong ki kmie ki kpa. Ki kmie ki kpa jong ka ha ka jinglong baduk jong ki ki ju sien syntiew ïa la ka khun ba ka long ka khynnah kaba donakor bad donburom ha ka riam ka beit, ka ktien ka thylliej ïa kiba ha ïing ha sem bad ïa ki para marjan marpa kumjuh.

Ha ka por ba ki dang ïadon ha skul u Russian bad ka Sunitalin kim ju ïajngai ha ka ïaid ka ïeng; haduh ba ka la pynlong kumba kim lah shuh ban ïakblad ha ka jinglong samla jong ki da ki bun snem.

Ka Sunitalin bad U Russian

Ha man la ki por ba lait sha ki jaka iaid kai ki ju leit ban pynlut por. Kumjuh ruh hapdeng ki 'lawkynjah ki juh ban shong bam lyer. Harud ka wahduid ba kynjah briew bad ha ki lum shongkai bunsien ki pynpaw ïa ki bun rukom ki sur jingieit: Hangta mar kylliang ki theb sei ïa ka jingieit ba ki don ha ka dohnud basngur. Shuwa ba kin ïakhlad sha la ïing bunsien ki ju ïateh kular ba haduh ki sngi khatduh ka jingieit hapdeng jong ki kan neh. Katba ka sngi ka sdang ban jah sha lyndet ki lum, ma ki ruh ryngkat sha la ïing ki leit phai. Kumne ki ju pynlut ïa ki por bakordor na kawei ka sngi sha kawei pat.

Ha kawei ka sngi, ka jingsngewsih ka la wan tap ha ka Sunitalin haba u kpa jong ka u la khlad noh na kane ka pyrthei. Kumta ka kmie jong ka ha ka jingrit bor bad jingbym lah kyrshan shuh ïa la ka khun ban buh skul, kam banse ban pynpep noh ïa ka na ka jingpule. Kane ka la pynlong ïa ka Sunitalin ba kan duh noh ïa la ka jingnang jingstad ban kiew shaphrang.

Katto katne bnai hadien, ka Sunitalin da ka jingbym banse ka hap leit bylla jakpoh da kaba leit shong shakri na kawei ka thliew-ïing sha kawei pat. Kane ka la ktah jur ïa ka met shong suk jong ka ha ki por ba u dang don u kpa. Ka jingim jong ka ha kane ka por ka la long kaba i sangsot haduh katta katta.

Kane ka jingjia baroh ka la pynlong ïa ka Sunitalin ba kam banse ban pynpaw noh ha la ka kmie ïa ka jingïadei jong ka bad u Russian. Ka kmie shipor ka la thangïong ngaiñ bad suhjer baroh shiryngïeng haba ka la ïohsngew ïa kane ka jingïadei jong ka bad uta u khun niewspah ki briew. Kane ka la ktah ïa ka dohnud balung jong ka kmie haba kam shym la phohsniew mynno mynno ruh ba kin leit jia long kum kine kiei kiei ha ka khun bathep mynsiem jong ka. Kumne, katba ka khun ka nang khlei ha la ka kmie ïa kiei kiei baroh, ki jingmut ka kmie ki wan ki leit ha ki jingphaloh ka dohnud.

Kane ka la pynlong ïa ka kmie jong ka ba kan don ha ki ar jingmut : Kita ki long ba ka jingduk jong ka kam ïaryngkat dor bad ka jingdon jingem jong u Russian bad ka-

ta u lah ruh ban ibeiñ ïa ka jingduk jong ka Sunitalin hadien habud. Kawei pat kaba wan ha ka jingmut ka kmie shaphang ka jingsuk ka khun jong ka na ka jingdon jingem jong u, lada ka jingieit bashisha bad nylla ki teh song hapdeng jong ki. Ka paw shai ruh ba ka kmie kam kwah ban pynsngewsih ne pynmong ïa la ka khun khlieng kpoh jong ka bad ka rta jong ka hi ruh ka la kot sha ka jinglong samla ba paka. Kumta, khatduh ka la ai jingmut ïa la ka khun ba kan leit ïakynduh bad ïapuson bad la u jong u baleit shaphang ki lyngkor jong ka jinglong kmie long kpa.

Te katba ki sngi ki nang ïaid lait ha ka mon ba kylluid jong ka Sunitalin, pynban kam tip lypa ba la thaw ki lad ban pakhang ïa ki lynti ba khang lad jong u Russian.

Ha kawei ka sngi ka Sunitalin ka la leit ïashem ïa la u jong u baieit. Hangta hadien ba ki la ïakren kai kumba shi kyntien kwai ne; ka Sunitalin ka la siat ïa ki 'sai syiang ha u Russian ïa la ki jingjia bad ki jingsngew kiba ka don baroh. Hynrei ki kyntien jong ka ki la dung ïa ka shyllipnud jong u. Ka shlem jingieit hapdeng jong ki ka ïai rhem

Hangne u rangkhatar bor uba kit uba bah, uba ker uba da ïa ki kynthei ki khynnah u la dei ban mynjur ïa ki jingangnud jong ka baroh bad kumjuh ruh ban leit ai ktien ha la ki kmie ki kpa. Kumta ynda ki la khlieng ïa ki jingmut jingpyrkhat ba ki don ha ka dohnud, ki la ïapiam mar kylliang hapdeng ka jingieit batlem.

U Russian da ka jinglynga bad jingpisa ka jingmut jingpyrkhat u la leit phai sha la ïing ban pynpaw ha khmta ki kmie ki kpa shaphang ka jingïadei jong u bad kata ka samla. Hynrei ka kmie jong u ka tang shu tip ïa kata, ka dohnud jong ka ka la sat sia bad ki khmat ki la kiew saw. Ka dap da ka jingshaïong ngaiñ haba u khun phrangsngi jong ka u nud ban leit tur bad ïajuh kum ïa kata ka khun duk ki briew kaba leit shong shakri bad ap jakpoh na thliew ïing ki briew.

U kpa jong u Russian u la khroh bad pynï ïa u ba un kblad noh shisyndon na ka. Namar dei u kpa uba tip bad uba la ïohi lypa ïa ka pyrthei kaba itriem bad ki por ba shad

kynting. Kumjuh ruh dei ma u uba seng ïa ka long rynïeng.

"Pyrkhat ko khun phrangsngi," la ong u kpa ïa u Russian, "lada khlem tip ngam nud ban ong namar dei ma ngi ki kmie ki kpa kiba la mad ïa ka khia ka shon. Khamtam ma phi ko Russian, u khun riewspah katba ma ka pat ka khun baduk, kynmaw ba naduh mynta phim dei shuh ïa ka ban leit khroh ne ïajuh ïajem."

"Hooid Pa," la jubab u Russian ryngkat bad ki ummat ba tuid arsut ha ki arliang ngab. "Ki ktien paila jong phi kin rung ha ka dohnud ba sakma jong nga. Naduh mynta hi nga dei ban bat kyndong ïa ka jingsneng jong phi,"

"Peit khun" la kem ktien sa ka kmie," lada ma ngi ki kmie ki kpa ngi khlad noh na kane ka pyrthei, mano pat ban khroh ne sneng ïa phi. Hynrei, lada phi duh ïa ka mynta, ki thei bhabrew phi lah ban ïoh. Sh syndon phi dei ban khlad noh na ka kam pher wat la ka dur ba bhabriew jong ka ka long kum ka puri blei."

Da ka hukum ka kmie bad u kpa, u Russian khlem pynlah u la leit ban ïakynduh khatduh ïa la ka samla baieit. Hapdeng ka lawkynjah la la ka baieit u leit ban lashem. Hangta tang argnut hi ki sei la ki sur jingieit. Khatduh. ka poi ka kynti ia u Russian ban pynpaw ia ka jingieit ba la spaiñ ba da lei lei un ym lah klet, wat lada kiwei kin pynphet u kut jingmut ba katba ki khlur ki dang phyrnai ma u ïa ka un ïai kynmaw.

Ka khmat ba thaïong jong u ha ka ka paw. Ma ka ruh khlem riej hapdeng ka jingieit ka la kylli aiu keiñ u baieit u thmu. Wat la kaba dei ne lait ka kloi ban pdiang. Hynrei shuwa ba un phla shai ha ka, ka dur khmat jong u ka la ïong kum u pring ba ia ka jingieit ba la neh slem, kiwei ki waa pynthut.

U Russian u la piam bad kdup ia ka ryngkat bad ki ummat kthang kiba tuid arsut ki arliang ngap. Hapdeng ka jingieit ka Sunitalin ruh ka khih tik.

"Sunitalin baieit, bunsien nga ïai kwab ban pynbiang ïa ka dohnud ba sliang jong phi," la ong u Russian.

"Hynrei bunsien nga ïai kthang ba bun sien ki lad ïa nga ki khang. Phi tip shai ruh ba nga long uei .... ha ïing bad i pa i mei bad ka por hi kam pat shah ba ngan leh kum u rangbah."

"Baieit," la ban ktien ka Sunitalin. "Shaei phi thmu kumta," ka la kynriah artat na u.

"Sunita! Sunita! ba......" la khroh u Russian bad u bat ïa ka na ki ksangti. "Baieit jong nga, da ka jingbymbanse nga pynpaw ha phi ba ïm mon i mei i pa. Phi tip ba ha ki nga theh ïa jingim jingïap, te la dei ne lait ïa ki ngam bit ban pynlah."

Kumne ïa ka mynsiem ba pdang jong ka hor pa hor u syrpai. Wat la ki ummat ki jaw hynrei u kular ban kynmaw ba da lei lei un ym klet haduh ki sngi khatduh.

Na ka ki ummat sngewsih ki tuid bad ka dohnud ka khih tik. Da ka jingieit batlem ïa u ka nguh ka dem khatduh.

"Ani, ko Bah," la ong ka Sunitalin, "ngan phet pat shaei? Nga ruh ïa ki ban pynlah ngam kwah hynrei jingieit jong ngi katto la biang bad ngan nym ïoh shuh wat la nga sliang."

"Keiñ noh seh ieit," la khroh u Russian bad u la pynñiad artat ïa ki ummat jong ka. "Wat la ki ummat ksiar jong phi ki tuid naduh ka kut shadem, ngan pyrshang katba lah ban pyntngen. Hato kumno keiñ ngan lah ban shong bad im bad i mei i pa? Jngai jngai bah na ka jingïohi jong phi—bad ngan sa shu long tang kum u dieng u bym don syrngiew."

Ha kata hi ka por u slap u la theh, hynrei ïa ki da kumwei pat. Ki syntiew bad ki sla dieng ki la hap na ki tnat da ka jingbeh ka lyer. Ki sim sohphoh shijur nangta ki phet noh bad kumjuh ka wahduid hangta hajan ka ud shla da ka sur ka jingpangnud. Tang jem u slap, ki ksangkti jong ka u pyllait.

Sa shisien pat u la ong ba kan phai khatduh khatwai sha la u baieit uba lehse kan nym ïakynduh shuh. Ma ka ruh ka phai wak sha u bad kumjuh ma u ïa ka u piam. Nangta khatduh jingieit ka shon bun phew wat haduh bym lah ong bad mar kylliang ïa ummat ki ïañiad.

U Russian u la pynsngew ha ka ba la mynta kan nang shong suk shong palei bad la ka kmie. Ma u hı um don jinghun ban shu sngap, hynrei un pyrshang suki ban pynsgewthuh ha la ki jong ki kmie ki kpa ha kata ka jingiadei hapdeng jong u bad ka Sunitalin. U don ka jingkyrmen ba ka jingiadei hapdeng jong ki ka lah ban wan phai pat sa tang ka jingpyniaid bastad U Blei Trai Kynrad, namar ha ka jingim ki briew teng teng kam ju poi beit katkum ka jingkwah ne jingthmu jong ki.

"Khublei Sunita," la ong u Russian, "U Blei Trai Kynrad Un don ryngkat bad phi lem ruh bad nga. To ngin pyntyllun ia ki jingduwai ha U ba Un pynpalei ia ki jingmut jingpyrkhat jong ngi.

Ka Sunitalin katba ka nang jam suki ka da kyrtiang dien artat sha la u baieit. Kumne ki pyllait khatduh ïawai i'u kynjri jingieit. Ma ka sha i trep rit ba kynjah ka phai bad kumjuh ma u sha ïing paki dulan. Ki kyrtiang dien artat ïaïaid tad haduh ba u lyoh badum ka jingieit u kah.

III. Ki Sur Pangnud (Ki Poitri)

(a) NGA KHIH PISA

Ko lyoh badum wat kah jingshai,
Jing'eit sha I ba ngan leit ai;
Lada nusip te kam iathoh,
Tang ha syrngiew in shu jah noh.

Na nga bunsien ummat ki jaw,
Haba ïa I nga poi kynmaw;
Bad bun ki ong ba nga pang swai,
Hynrei kim tip ba nga khuslai.

Ym don kiwei pat ban syrpai,
Ne ban pynjah dohnud khuslai;
Ym don maw thew ne maw kilo,
Ban thew jingieit nga don katno.

Nga khih pisa miet la bad sngi,
Katba ka paw ka dur jong I;
Hynrei khatduh dohnud ka tngen,
Haba jubab bathiang nga shem.

(b) PHLA HOK HA NGA

To phla hok seh baieit ha nga,
Ba ïoh na nga phi iaid sakma;
Marwei ngam lah ban shong pyrkhat,
Ïoh ïa mynsiem jong nga phin prat.

Baieit ïa nga phi la tip hi,
Haba nga don jingieit ïa phi;
Katno jingeh marwei nga len,
Namar ïa phi ba ngan pyntngen.

Ngam don jinghun ban shu bret kai,
Ïa ka jingïeit ki por janai;
Katba ma phi pat phim pyrkhat,
Haba shawei ki khmat phi shat.

Jingleh jong phi ki ngam jylliew,
Daei sha ieit ïa phi ngan siew;
Lada shawei phi don lynti,
Nga hi ngam don hok ban pynï.

(k) NGA MUT JINGIEIT PHIN ÏAI KHEIÑ KOR

Marwei nga ud bad jaw ummat,
 Haba jingieit mynta phi dkhat;
Shisha ngam tip kaei ka daw,
 Namar ha nga phim shym pynpaw.

Nga mut jingieit phin ïai kheiñ kor;
 Hynrei kumne phi die tad dor;
Jingsngew sarong bad ka sngewheh,
 Phi dkhat noh ïa jingleit ba neh.

Ki briew ki ong dei i jong nga,
 Katba jingmut pat ym sha nga;
Nga mut phin deng jingleit shirta,
 Hynrei mynta phi shet kylla.

Baieit man la ka por nga ong,
   Tang i jong nga hi phi ïai long ;
Katto jingleh jong phi la biang,
   Nga ai khublei ïa phi kylliang.

(d) NA KA UN KHLAD

Ka Thei ka khun tipsngi ki briew,
Ka dap tang jinglyngngoh wei briew;
Katba jingieit ka dang phylliew,
Ha u bah Rang, u khun bhabriew.

   Khatduh ma u kumno un ong,
   Ïa ka kong Thei, baieit la jong ;
   Haba ki kmie ki kpa ki khang,
   Ïa u bad ka ba kin ïalang.

Katba arngut ki dang ïaid kai,
Sbarud ka pung kaba phyrnai ;
Hapdeng dohnud kaba kyndeh,
Ïa la jingieit kylliang ki theh.

   Haba ka dur thangïong u phong,
   Kyhdit ka Thei ka lip ka rong ;
   Bapli kam tip kaei kah jia,
   Katba ma u u khih pisa.

Mar shikyntien ha ka u khlei,
Ryngkat ummat na u ki shlei ;
Namar u dei ban khlad shuwa,
Naba kim suk ki kmie ki kpa.

   Shipor ka ïeng thapngur khlem kren.
   Katba ïa ka u dang pyntngen ;
   Hynrei kynsan ka piam ma ka,
   Imat kumba ha jingruma.

****

Ma u kumjuh u jaw ummat,
Ba ï'u kynjri jingieit un bthat;
Wat la ki por ïajuh kan phet,
Junom jingieit ïa ka um klet.

Khatduh u pan jingieit ïakut,
Ïa ka ha la shadem u kdup;
Nangta soit sha la ïing ka phai,
Na khmat jong u ka sa phet jngai.

———

IV. NGIN SA IA SHEM PAT

[Ha ka por Janmiet ; Ka jinglakren ka Thei-Thei bad u Bah Deng]

Thei-Thei :

Bah Deng. kaei phi mut ban ong,
Hato dohnud jong phi ka mong ?
Nga hap kylli ia phi kumta,
Namar durkhmat jong phi ka khia.
Ngam hun ngam suk khlem tip ka daw,
Nga kwah ha nga ba phin pynpaw;
Lada ka long ban pyrkhat lang,
Lehse nga lah ban weng jingkthang.

Bah Deng :

Ngan ong aïu Thei-Thei ia phi,
Kaei kan jia jingieit jong ngi ;
To leh jingjia ngan tip tang nga,
Ban tip ma phi nga sngew kam bha.
Kumta ha phi ngam sngewnud ong,
Dohnud jong phi lehse kan mong ;
Imat mynta dei sngi khatduh,
Ma nga bad phi ban lakynduh.

Thei-Thei : To ai kano kano kan jia,
Hynrei ha nga phi dei ban phia ;
Kumba jingieit janai nga ai,
Kumta na phi nga ap jingshai.
Jutang jingieit ba ngi iateh,
Phi kular shai ba kan ïaineh ;
Kumta ia nga to iathuh lem,
Namar dohnud jong nga ka rhem.

Bah Deng : Shisha ia phi ngam lah ban ien,
Katno jingieit ba dap jingkmen ;
Mynta ka wan ka por ha nga,
Bad sngi bad miet nga khih lynga.
Kumba phi tip samla nga long,
Bad ia i Mei i Pa nga shong ;
Kumta mynta ngan khlad na phi,
Namar ban biang shuwa ma ki.

Thei-Thei : A ko Lurshai ! Balei kumta ?
Na nga phi ong ban khlad shuwa ;
Kata ka paw ba phi ieit kai,
Wat ia jingieit shisha nga ai!
To koit, kam pher ia nga sangsot,
Ka mon bajwat, ka soh kyrdot ;
Nga nang sarong ha la jinglong,
Ba phin kit lem nadong shadong.

Bah Deng : Keiñ seh, wat ong ia nga kumta,
Sngap ngan iathuh ia jingshisha ;
Kumba nga la ju ong ia phi,
Jingieit ka shlei miet la bad sngi.
Haba nga don sha jngai na phi,
Jingmut shaphi ki ngam ki jngi ;
Hynrei hapdeng kata ngan phia,
Mynta im mon i Mei i Pa.

Thei-Thei : Pleng ! dei kane jingieit shukor,
Bym tip lypa lano kan tlor ;
Shaei ngan rieh shaei ngan shong,
Aïu ki briew ia nga kin ong ?
Dohnud ka mong ummat ki lang,
Mano ban i katno nga kthang ;
Keiñ noh katto jingieit la biang,
Nga la jah kwah, wat la nga shang.

Bah Deng : Da sngap, da sngap wat num bitar,
Jingsneng ha ïing ngan da bishar ;
Ki ong: "ka skul pyndep shuwa...."
Ba ngan ïoh kam ban dup shem bha.
Ka dei ne lait, rai lem ma phi,
Hato ngim dei ban sngap ia ki ?
Phi ruh la jingpule ban dep,
Ka duk, ka thngan kan nym kyrthep.

Thei-Thei : Mynslem ka thiah na jingkyndeh,
Haba nga sngap ki kam ban leh ;
Hooid, ka dei sa tang ar snem,
Ka skul ngin dep, jingsuk ngin shem.
Kam don jingpher shaphang kata,
Namar jong ngi kan wan jingbha ;
Kawei na phi nga dem kyrpad,
Wat ai jingieit jong ngi kan blad.

Bah Deng : Ia phi ko Thiang ngam lah ban klet,
Wat la nga don jngai ne lyndet ;
Juban kumba ngi la ia khlei,
Wat ai ba kan mulot sepei,
Ai ba kane ka por janmiet,
Kan sah kynmaw ka jingiaieit ;
Na sahit bneng ki khlur, u bnai,
Kin ïeng sakhi jingieit janai.

Thei-Thei :

Ki sngi ïajuh ba nga kin paw,
Haba ïa ki ngan ïai kynmaw;
Ryngkat arngut jingtngen ngin mad,
Ngin mad haduh bym don jingblad.
Kito ki por ba ngi ïajuh,
Nga artatien ïoh ngam ïoh shuh:
Lane ïa nga hadien phim kheiñ.
Kynthei batlot phi lah ban beiñ,

Bah Deng :

Wat buh jingmut keiñ Thiang kumta,
Ba ïoh kam poi shuh ka jingbha;
Ki por ïajuh kin sa wan biang,
Hangta phin hun mynsiem ba sliang,
Kumta na shnong lashai ngan mih,
Shajngai ngan leit jingstad han tih;
Wat la ngan don sha jngai na shnong,
Jingtngen ngan ïoh kumba phi ong.

Thei-Thei :

Bah Deng to khie leit suk leit biang,
Ka jingkitbok jong nga to pdiang;
Wat la ki sngi ki ïa ki jlan,
Kam pher haba jingieit ka jan.
To ngin duwai h'U Blei U Trai,
Ïa ngi un ri bad Un sharai;
Ngin ïaid tipbriew ngin im tip Blei,
Ban sah pyrto ha sla pyrthei.

Bah Deng :

Ïanoh keiñ Thiang ka por la dei,
Ngin ïaleit phai sha la rympei;
To pynpalei jing-artatien,
Ngan sa ïashem ïaphi hadien,
To khie thiah suk mynta ka miet,
Sha la ka thong ban jop ngin khmied ;
Ynda kamram ngi la pyndep,
Jingsuk jingsaiñ kan wan khlem pep.

Bah Deng & Thei-Thei :

Blei Trai Kynrad kyrkhu ïa ngi,
Lynti jingbha to btin lynti ;
Jingieit batlem baneh ngin bat,
Haduh ki sngi ban iashem pat.

K. W. Nongrum

KA PUNG KA JINGIEIT

- ka pung ka jingieit
- ka jingieit ba tang shipor
- ki sur pangnud (ki poitri)
- ngin sa iashem pat

Da u juh u Nongthoh:—

(1) U Shanbor bad u Wadbor

(2) U Mawjam Jingstad

(3) Ki Kot Khubor bad ki Kot Khasi

(4) Ka Kot thoh Dak—Klas 'A'

(5) Ka Kot Thoh Dak Klas—'B'

KA SIEN SHON KABA LAI — (1981)

KA DOR Rs. 5.60

LA SHON HA SCORPIO PRESS MAWKHAR,
SHILLONG-793 001